

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Devizová politika ČNB

Olga Žáková

Bakalářská práce

2010

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomie
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Olga ŽÁKOVÁ**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**

Název tématu: **Devizová politika ČNB**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce se zaměří na analýzu devizové politiky v letech 1993 - 2008 a její dopady na ekonomiku v ČR.

Práce bude obsahovat:

- charakteristiku České národní banky v ekonomice ČR
- charakteristiku devizové politiky ČNB
- analýzu devizové politiky ČNB v letech 1993-2008
- stanovení dopadů devizové politiky na ekonomiku ČR

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

cca 30 stran

Forma zpracování bakalářské práce:

tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

DURČÁKOVÁ, Jaroslava, MANDEL, Martin. Mezinárodní finance. 3. rozš. vyd. Praha : Management Press, 2007. 487 s. ISBN 978-80-7261-170-6.

RAIS, Karel, DRDLA, Miloš. Evropská integrace a bankovníctví. 1. vyd. Praha : Computer press, 1999. 133 s. ISBN 80-7226-211-4.

REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 2. rozš. vyd. Praha : Management Press, 2001. 782 s. ISBN 80-7079-057-1.

REVENDA, Zbyněk. Peněžní ekonomie a bankovníctví. 4. vyd. Praha : Management Press, 2005. 627 s. ISBN 80-7261-132-1.

ŠENKÝŘOVÁ, Bohuslava. Bankovníctví II. 1. vyd. Praha : Grada, 1998. 300 s. ISBN 80-7169663-3.

www.cnb.cz

www.czso.cz

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Lucie Vrtěnová

Ústav ekonomie

Datum zadání bakalářské práce:

30. června 2009

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2010

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejnková, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 4. srpna 2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v této práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména ze skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 29. 4. 2010

Olga Žáková

Poděkování:

Touto cestou bych chtěla poděkovat vedoucí mé práce Ing. Lucii Sobotkové, Ph.D. za pomoc, rady a připomínky při vypracovávání této práce a Ing. Pavle Stránské za cenné rady a podporu při zpracování statistické analýzy.

Dále bych ráda vyjádřila poděkování celé své rodině a všem přátelům, kteří mi vytvořili příznivé podmínky pro psaní a bez kterých by se mi tato práce psala velmi těžce.

ANOTACE:

Tato bakalářská práce vymezuje bankovní systém České republiky a podrobněji se zabývá Českou národní bankou a jejím postavením v rámci ekonomiky České republiky, jejími funkcemi a nástroji. V práci je popisována devizová politika centrální banky jako jedna z funkcí ČNB. V rámci práce je jako součást devizové politiky centrální banky blíže popsána a analyzována platební bilance České republiky v letech 1993 až 2008.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Bankovní systém, Česká národní banka, Devizová politika, Platební bilance

TITLE:

FOREIGN EXCHANGE POLICY OF THE CNB

ANNOTATION:

This bachelor paper defines bank system of the Czech Republic and it focuses on Czech national bank and its position within the economy of the Czech Republic in greater detail, it also focuses on its functions and instruments. The paper describes the exchange policy of the Central bank as one of the functions of the CNB. The work more closely describes and analyzes a balance of payments of the Czech Republic in years 1993 to 2008 as a part of the Central bank exchange policy.

KEY WORDS:

Banking system, The Czech National Bank, Foreign exchange policy, Balance of payment

Obsah

Úvod.....	8
1 Bankovní systém v ČR.....	10
1.1 Česká národní banka v ekonomice ČR.....	11
1.1.1 Historie vzniku České národní banky	11
1.1.2 Práva a povinnosti České národní banky vyplývající ze zákona.....	12
1.1.3 Nástroje České národní banky.....	13
1.1.4 Funkce České národní banky	15
2 Devizová politika České národní banky.....	19
2.1 Devizové rezervy.....	19
2.2 Devizové intervence.....	20
2.3 Operace se zlatem.....	20
2.4 Zahraniční úvěry	21
2.5 Devizová regulace	21
2.6 Platební bilance	22
3 Analýza devizové politiky ČNB v letech 1993 – 2008	26
3.1 První etapa 1993 – 1997.....	26
3.2 Druhá etapa 1998 – 2004	30
3.3 Třetí etapa 2005 - 2008	34
3.4 Současnost až přijetí společné měny EURO	38
4 Stanovení dopadů devizové politiky na ekonomiku ČR	41
4.1 Běžný účet.....	41
4.2 Kapitálový účet	44
4.3 Finanční účet	46
4.4 Shrnutí regresní analýzy.....	48
5 Závěr	49
6 Použitá literatura	51
Přílohy	53

Úvod

Bakalářská práce se zabývá postavením České národní banky v ekonomice České republiky a její devizovou politikou s konkrétním zaměřením na platební bilanci.

Česká národní banka (dále jen „ČNB“) je centrální bankou českého státu, z čehož vyplývá její základní postavení, které je zakotveno v Ústavě ČR a v zákoně č. 6/1993 Sb., o České národní bance ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o důležitou součást finančního dění v naší zemi, jelikož ČNB vykonává dohled a regulaci nad bankovním systémem, který výrazně ovlivňuje ekonomiku ČR. Její opatření se tedy dotýkají naprosto všech obyvatel země.

Mezi její úlohy patří kromě jiného i devizová politika, která v sobě zahrnuje politiku devizového kurzu, operace se zlatem, správu devizových rezerv, zahraniční úvěry a platební bilanci. Právě platební bilance je hlavní součástí analytické části práce. Platební bilancí prochází veškeré obchodování mezi domácí a zahraniční ekonomikou. Lze ji tedy chápat jako určitý výkaz mezi exportem a importem zboží, služeb a kapitálu.

V posledních letech prochází ekonomiky všech států světa hospodářskou krizí, která se samozřejmě odráží i na ekonomice České republiky. Tato hospodářská krize ovlivňuje i politiku ČNB, která se snaží pomocí svých nástrojů mírnit její nejasné a nepředvídatelné dopady v zemi.

Cílem práce je analýza devizové politiky České národní banky prováděné v letech 1993 až 2008 a analýza jejího dopadu na platební bilanci ČR.

V první kapitole práce bude vymezen bankovní systém společně s úlohou ČNB v ekonomice ČR. Bude zde zmíněna historie vzniku ČNB a definovány základní pojmy týkající se ČNB, jejích pravomocí, nástrojů a funkcí.

Druhá kapitola se již konkrétně bude zabývat devizovou politikou a jejími činnostmi v oblasti devizového kurzu, platební bilance, operací se zlatem, devizových rezerv a jiných.

Třetí kapitola práce bude zaměřena na platební bilanci a její analýzu v průběhu let 1993 až 2008. Budou v ní popsány okolnosti ekonomického dění, které ovlivňovaly jednotlivé účty platební bilance.

V poslední části práce bude provedena regresní analýza dat jednotlivých účtů platební bilance v souvislosti s připravovaným vstupem ČR do měnové unie a plněním Maastrichtských kritérií, které jsou podmínkou přijetí společné měny EURO.

1 Bankovní systém v ČR

Bankovní systém ve státě můžeme vymezit jako souhrn všech bankovních institucí a vztahů mezi nimi. Bankovní institucí se zde rozumí instituce, která má pověření provádět bankovní operace. Funkce a způsob fungování bankovní soustavy je určen existujícím ekonomickým systémem v dané zemi. Dalšími faktory ovlivňujícími fungování bankovní soustavy je systém vzájemných vazeb mezi jednotlivými bankami, rozvinutost finančního trhu, měnová stabilita, směnitelnost měny, zapojení do mezinárodních organizací, způsob regulace bankovních aktivit a některé další faktory. (Drdla, Rais, 1999, str. 11)

Podle toho, zda existuje v daném bankovním systému centrální banka se svými makroekonomickými funkcemi, se dělí bankovní systémy na jednostupňové a dvoustupňové.

Ve většině zemí s tržním hospodářstvím je bankovní systém dvoustupňový. Mezi dvoustupňové patří i bankovní systém České republiky po roce 1990, kdy u nás zanikl jednostupňový systém. Prvním stupněm je centrální banka (emisní či cedulová). V České republice je centrální bankou Česká národní banka. Druhým stupněm jsou myšleny ostatní banky, tzv. komerční. (Drdla, Rais, 1999, str. 11)

Podle Dvořáka (1998, str. 51) lze vyčlenit pět základních typů bankovního systému podle hlediska, jaké bankovní produkty mohou banky v rámci bankovního systému nabízet, a to:

- totální univerzální bankovní systém;
- systém centrální banka + univerzální obchodní banky;
- systém centrální banka + banky + realitní banky;
- systém centrální banka + obchodní banky + investiční banky;
- systém centrální banka + obchodní banky + investiční banky + realitní banky.

Český bankovní systém lze zařadit do systému centrální banka + banky + realitní banky. Tento systém je považován za univerzální, jelikož je založen na existenci univerzálních bank. Realitní bankovníctví je institucionálně odděleno od samostatných institucí typu hypotečních bank a stavebních spořitelén.

Smyslem vyčlenění realitního bankovníctví (banky a bankovní produkty, které jsou cílově zaměřené na financování koupě a výstavby nemovitostí) je snaha prostřednictvím speciálních pravidel omezit tyto instituce při financování nemovitostí s cílem snížit riziko těchto obchodů a chránit tak klienty, kteří budou do takovýchto bank vkládat úspory.

Náš bankovní systém ale není ve vyčlenění realitního bankovníctví zcela důsledný. Zatímco stavební spoření mohou provozovat pouze speciální stavební spořitelny, hypoteční bankovníctví není ze zákona odděleno a mohou jej provozovat pouze se speciální udělenou licencí i univerzální banky jako oddělený produkt. (Dvořák, 1998, str. 51)

1.1 Česká národní banka v ekonomice ČR

Česká národní banka (dále jen „ČNB“) vznikla 1. ledna 1993 v souvislosti se vznikem samostatné České republiky. Její fungování a činnost jsou zakotveny v zákoně č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. Podle toho zákona je hlavním cílem ČNB péče o cenovou stabilitu, a pokud tím není dotčen hlavní cíl, podporuje ČNB obecnou hospodářskou politiku vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu.

V souladu se svým hlavním cílem ČNB určuje měnovou politiku; vydává bankovky a mince; řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank, poboček zahraničních bank a spořitelních a úvěrních družstev, pečuje o jejich plynulost a hospodárnost a podílí se na zajištění bezpečnosti, spolehlivosti a efektivnosti platebních systémů a na jejich rozvoji; vykonává dohled nad osobami působícími na finančním trhu, provádí analýzy vývoje finančního systému, pečuje o bezpečné fungování a rozvoj finančního trhu v České republice a přispívá ke stabilitě jejího finančního systému jako celku.¹

1.1.1 Historie vzniku České národní banky

Historie centrálního bankovníctví v českých zemích sahá až do doby Rakouska – Uherska, kde 1. června 1816 vznikla Privilegovaná Rakouská národní banka, což byla první centrální banka pro české území. Dalším významným datem byl rok 1867, kdy došlo k rozšíření bankovek této banky i do oblasti Uherska. 27. června 1878 byl vydán zákon, díky kterému vznikla nová Rakousko-Uherská banka, které patřil emisní monopol na celém území Rakouska-Uherska.

Od roku 1919, po vzniku samostatné Československé republiky, zastával funkce centrální banky Bankovní úřad ministerstva financí, a to až do založení Národní banky československé (1. dubna 1926). Národní banka československá fungovala do 16. března 1939, kdy byla její samostatná činnost na delší dobu přerušena. V období Protektorátu Čechy a Morava ji nahradila Národní banka pro Čechy a Moravu, která byla podřízena Německu. Na

¹ Zákon č.6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů ČR*, 1993, §2

území Slovenského státu v tomto období zajišťovala funkce centrální banky Slovenská národní banka.

Po osvobození byla činnost Národní banky československé opět obnovena. Po roce 1948, kdy se k moci dostala Komunistická strana, došlo tehdejší vedení státu k závěru vybudovat „centrální banku nového typu“: k 1. dubnu 1950 byla založena Státní banka československá, která zabezpečovala měnovou politiku až do roku 1989.

1. ledna 1990 došlo k oddělení emisní a úvěrově-obchodní činnosti centrální banky. Státní banka československá byla rozdělena na tři subjekty: Státní banku československou, která se přetvářela na centrální banku tržního typu, a dvě obchodní banky – Komerční banku Praha a Všeobecnou úvěrovou banku Bratislava.

Po rozdělení České a Slovenské federativní republiky na dva samostatné státy, Českou republiku a Slovenskou republiku, vznikla 1. ledna 1993 Česká národní banka, jejíž povinnosti, práva, rámec a cíle činnosti, organizační struktura, měnová politika, bankovní dohled a další činnosti jsou upraveny v zákoně č. 6/1993 Sb., o České národní bance ve znění pozdějších předpisů. (Revenda, 2001, str. 581)

1.1.2 Práva a povinnosti České národní banky vyplývající ze zákona

Česká národní banka je ústřední bankou České republiky. ČNB je právnickou osobou, která má postavení veřejnoprávního subjektu se sídlem v Praze. Hospodaří samostatně s odbornou péčí s majetkem, který jí byl svěřen státem.² Jejím jménem jedná navenek guvernér.

ČNB je povinna podávat Poslanecké sněmovně Parlamentu nejméně dvakrát ročně k projednání zprávu o měnovém vývoji. Usnese-li se o tom Poslanecká sněmovna, ČNB předloží nejpozději do 30 dnů mimořádnou zprávu o měnovém vývoji. Zprávu o měnovém vývoji předkládá Poslanecké sněmovně guvernér ČNB, který je v tomto případě oprávněn účastnit se schůze Poslanecké sněmovny a musí mu být uděleno slovo. Vyžádá-li si sněmovna doplnění zprávy, je ČNB povinna do šest týdnů předložit zprávu doplněnou podle požadavku. ČNB je povinna informovat nejméně jednou za tři měsíce o měnovém vývoji veřejnost.³

² Zákon č.6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů ČR*, 1993, §1

³ Zákon č.6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů ČR*, 1993, §3

Nejvyšším řídicím orgánem ČNB je bankovní rada České národní banky. Bankovní rada se stará o měnovou politiku a nástroje pro její uskutečňování a rozhoduje o zásadních měnově politických opatřeních ČNB a opatřeních v oblasti dohledu nad finančním trhem.⁴

Zákon určuje, že Česká národní banka:

- stanoví, po projednání s vládou, režim kurzu české měny k cizím měnám, přičemž však nesmí být ohrožen hlavní cíl ČNB;
- vyhláší kurz české měny k cizím měnám;
- stanoví cenu zlata v bankovních operacích ČNB;
- má v úschově a spravuje měnové rezervy ve zlatě a devizových prostředcích a disponuje s nimi;
- obchoduje se zlatem a devizovými hodnotami a provádí všechny druhy bankovních obchodů s tuzemskými a zahraničními bankami, spořitelními úvěrními družstvy a platební styk se zahraničím;
- vydává cenné papíry znějící na cizí měnu.⁵

Dále zákon uvádí, že ČNB má výlučné právo na vydávání bankovek a mincí, jakož i mincí pamětních, na našem území. Spravuje jejich zásoby, sjednává jejich tisk a ražbu a má dozor nad ochranou a bezpečností bankovek a mincí nevydaných do oběhu. Další z povinností ČNB je vedení účtů bank a přijímání jejich vkladů.

ČNB také vykonává dohled nad bankami, spořitelními a úvěrovými družstvy, platebními institucemi, obchodníky s cennými papíry, emitenty cenných papírů, centrálním deponitářem atd.

Na všechny bankovní operace České národní banky včetně stavů na účtech, které vede, se vztahuje bankovní tajemství.⁶

1.1.3 Nástroje České národní banky

ČNB má k dispozici řadu nástrojů, které jí pomáhají prosazovat její cíle a měnovou politiku. Volba použití těchto nástrojů je mimo jiné závislá i na stupni samostatnosti ČNB. Nástroje ČNB lze rozdělit na nepřímé a přímé.

⁴ Zákon č.6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů ČR*, 1993, §5

⁵ Zákon č.6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů ČR*, 1993, §35, §36

⁶ Zákon č.6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů ČR*, 1993, §49

Nepřímé nástroje

Mezi nepřímé (tržní) nástroje se řadí povinné minimální rezervy, operace na volném trhu a diskontní nástroje. Tyto nástroje jsou typické plošným působením na celý bankovní systém, v podstatě jednotnými podmínkami pro všechny bankovní instituce a hlavně tím, že banky na ně mohou, ale nemusejí reagovat. Neomezují přímo samostatnost rozhodování obchodních a dalších bank v ekonomice, jen vymezují základní rámec pro podnikání těchto bank. Existují dvě skutečnosti, které jsou spojeny s jejich nepřímým působením: pro měnovou politiku jsou potenciálně méně účinné, ale banky jsou ochotny jejich existenci akceptovat. Tržní nástroje jsou mnohem častěji používány než nástroje netržní (přímé). (Revenda, 2001, str. 277) Mezi nepřímé nástroje lze zařadit:

- *Povinné minimální rezervy*: Povinné minimální rezervy jsou prostředky, které musí obchodní banky udržovat jako svůj neúročený vklad u České národní banky. Výše těchto rezerv je stanovena ve vztahu k objemu primárních vkladů klientů v bankách. (Drdla, Rais, 1999, str. 21)
- *Operace na volném trhu*: Hlavním cílem operací na volném trhu je řídit vývoj úrokových sazeb v ekonomice. Z hlediska působení na měnovou bázi rozeznáváme tři základní druhy operací, a to přímé operace, repo operace a switch operace.
Nejčastějším nástrojem v ČR je užívání tzv. repo operací. Rozlišujeme dva základní druhy těchto operací: klasické repo (prodej a následný zpětný odkup cenných papírů) a reverzní repo (nákup a následný prodej cenných papírů). Z pohledu českého práva se v případě repa jedná o úvěr se zajištěním v podobě cenných papírů. (Mejstřík a kol., 2008, str. 106)
- *Diskontní nástroje*: Diskontními nástroji se rozumí úrokové sazby a další podmínky úvěrů poskytovaných ČNB obchodním bankám v domácí měně, určené za účelem usměrňování operativních kritérií v měnovém a úvěrovém transmisičním mechanismu. (Revenda, 2001, str. 290) Z pohledu banky jsou úrokové sazby stanovené ČNB důležité ve dvou oblastech: cena obchodů s centrální bankou a indikace budoucích cílů a plánovaných kroků centrální banky. (Mejstřík a kol., 2008, str. 108)

ČNB vyhláší tři základní úrokové sazby: *diskontní sazbu*, za kterou si banky ukládají peníze (přebytečnou likviditu) u ČNB, jedná se o nejnižší sazbu na mezibankovním trhu, *repo sazbu*, která je limitní sazbou, za kterou ČNB provádí

repooperace s komerčními bankami, a *lombardní sazbu*, za kterou ČNB půjčuje komerčním bankám oproti zástavě cenných papírů (tzv. lombardní úvěr). (Mejstřík a kol., 2008, str. 110)

Přímé nástroje

Podle Revendy (2001, str. 278) se přímými nástroji rozumí pravidla likvidity, limity úvěrů bank, limity úrokových sazeb bank a povinné vklady. Svým způsobem jsou tržní ekonomice cizí, protože přímo dopadají do rozhodovacího mechanismu obchodních a dalších bank, a tím omezují jejich podnikatelskou samostatnost. Navíc jsou velmi často pro různé skupiny bank vytvářeny selektivně. Revenda dále také uvádí, že banky se přímým nástrojům v zásadě brání a snaží se je různě obcházet, proto se tyto nástroje méně využívají a to i přes to, že jsou účinnější než nepřímé. Mezi přímé nástroje patří:

- *Pravidla likvidity*: Tato pravidla určují bankám závazné vztahy mezi určitými položkami pasiv a aktiv banky, zejména z hlediska doby jejich splatnosti. Pro banky tato pravidla představují určité minimální podmínky pro zabezpečení jejich likvidity. Zavedení či změna těchto pravidel jsou nástrojem s velmi tvrdým dopadem. Banky musí zpravidla přizpůsobit strukturu své bilance, to znamená snížit objem některých aktiv nebo zvýšit objem některých pasiv. (Drdla, Rais, 1999, str. 21)
- *Limity úvěrů bank*: Stanovují maximální rozsah úvěrů, jež mohou banky poskytnout klientům. Sledují tím cíl regulace úvěrových agregátů. Lze je označit za neúčinnější nástroj měnové politiky ČNB.
- *Povinné vklady*: Spočívají ve stanovení povinnosti některých subjektů otevírat běžné účty, ukládat volné peněžní prostředky a provádět některé další operace výlučně přes ČNB. Cílem těchto vkladů je získat kontrolu nad pohybem peněžních prostředků těchto subjektů.

1.1.4 Funkce České národní banky

Některé funkce ČNB již byly zmíněny v kapitole 2.1.2, v této kapitole však budou blíže rozvedeny.

Podle Revendy (2001, str. 41) lze náplň činnosti centrální banky shrnout do dvou základních funkcí – mikroekonomické a makroekonomické.

Ovšem jiní autoři jako například Dvořák (1998, str. 36) či Drdla a Rais (1999, str. 18) nedělí funkce na makroekonomické a mikroekonomické, ale používají prostého výčtu funkcí ČNB. Pro tuto práci bude stěžejní dělení podle Revendy (2001) na makroekonomické a mikroekonomické funkce doplněné definicemi jednotlivých funkcí z jiných knižních zdrojů.

Mikroekonomické funkce

Mikroekonomická funkce zahrnuje regulaci a dohled bankovního systému, platební styk (banka bank), postavení ČNB jako banky státu, respektive vlády a vystupování na veřejnosti jako reprezentanta státu v měnové oblasti. Cílem banky při plnění této funkce je bezpečnost, efektivnost, spolehlivost a důvěryhodnost bankovního systému.

Banka komerčních bank:

ČNB vystupuje jako banka vůči komerčním bankám. Banky si tedy od ČNB mohou půjčovat peníze ve formě úvěrů, na druhé straně mají povinnost si u ČNB ukládat svá depozita. ČNB má oprávnění provádět ostatní běžné operace vůči komerčním bankám (zúčtování, devizové obchody, termínované operace atd.) a také vede jejich účty. (Drdla, Rais, 1999, str. 18)

Regulace a dohled bankovního systému:

Podle serveru <http://www.cnb.cz> je jednou ze základních podmínek správného fungování bankovního sektoru jeho důvěryhodnost a stabilita. Tuto stabilitu nezajistí pouze tržní mechanismy, proto musí být činnost bank regulována. Bankovní regulace je zaručena velkým množstvím omezujících a příkazujících pravidel, v podobě právních předpisů. Dohled nad prováděním bankovních činností podle zákona o ČNB spočívá v "pěči o bezpečné fungování a účelný rozvoj bankovního systému v České republice", pod čímž si můžeme představit především podporu zdravého rozvoje, tržní disciplíny a konkurenceschopnosti bank, předcházení systémovým krizím a posilování důvěry veřejnosti v bankovní systém.

Banka státu:

ČNB vede účty a provádí některé operace pro vládu, centrální orgány, orgány místní moci a správy a některé podniky veřejného sektoru. K této funkci můžeme zahrnout i správu státního dluhu, poskytování úvěrů státnímu rozpočtu a pokladní plnění státního rozpočtu. (Revenda, 2001, str. 45)

Reprezentace státu v měnové oblasti:

ČNB vystupuje vůči domácí veřejnosti a zahraničí jako reprezentant státu v otázkách, které se týkají měnové politiky. Uvnitř ekonomiky je její činnost v této funkci v pravidelném informování veřejnosti o měnovém vývoji, jeho hlavních problémech a způsobech řešení. ČNB je také mluvčím státu v měnových otázkách vůči zahraničí a reprezentuje ČR na zasedáních Mezinárodního měnového fondu, Světové banky a podobných institucí. (Revenda a kol., 2005, str. 311)

Banka by měla neustále vysvětlovat své přístupy a přesvědčovat o jejich správnosti a nutnosti, provádět „otevřenou“ měnovou politiku, čímž by si měla získávat a upevňovat svoji důvěryhodnost u veřejnosti. (Revenda a kol., 2005, str. 311)

Makroekonomické funkce

Makroekonomickou funkcí se rozumí především provádění měnové politiky, emise hotovostních peněz a operace s devizovými prostředky. Hlavním cílem banky při plnění makroekonomické funkce je stabilní měnový vývoj. (Revenda, 2001, str. 43)

Emise hotovostních peněz:

Tato činnost je základní definiční charakteristikou centrální banky. Je spojena s emisním monopolem a vztahuje se na bankovky a mince. Podíl hotovostních peněz na celkovém peněžním obratu se ve vyspělých zemích snižuje ve prospěch bezhotovostních převodů, a proto význam této činnosti ustupuje do pozadí. (Revenda, 2001, str. 42)

Měnová politika:

ČNB je nejvyšším subjektem měnové politiky státu. Tento úkol naplňuje prováděním měnové politiky prostřednictvím nástrojů a opatření (úrokové sazby, měnový kurz atd.). Prostřednictvím těchto zásahů ČNB míří na širší makroekonomické cíle, jakými jsou: ovlivnění míry inflace, devizový kurz, rovnováha platební bilance aj.

V této funkci je úloha ČNB ovlivněna mírou své nezávislosti na vládě. Měnová politika by se tedy nedala provádět bez předpokladu nezávislosti ČNB. (Drdla, Rais, 1999, str. 18)

ČNB na svých internetových stránkách uvádí, že nezávislost centrální banky jako klíčovou podmínkou úspěšné realizace měnové politiky a tedy udržitelného neinflačního růstu ekonomiky. ČNB disponuje vysokou mírou nezávislosti na politických strukturách při plnění

svých zákonem stanovených funkcí již od počátku své existence. Podle tohoto serveru lze nezávislost rozdělit na personální, institucionální, funkční a finanční.

Personální nezávislost spočívá v omezení politických tlaků při jmenování a odvolávání členů bankovní rady. Sedmičlennou bankovní radu ČNB jmenuje a odvolává prezident republiky bez asistence vlády. Zákon rovněž exaktně vymezuje důvody pro případné odvolání členů bankovní rady (neplnění zákonem stanovených podmínek pro výkon funkce, nevykonávání své funkce po dobu delší než šest měsíců či vážné pochybení).

Institucionální nezávislost spočívá v tom, že bankovní rada ČNB při plnění svých zákonem stanovených cílů a výkonu svých dalších činností nesmí přijímat ani vyžadovat pokyny od prezidenta, parlamentu, vlády či jakýchkoli jiných subjektů.

Funkční nezávislost spočívá v autonomii ČNB při formulování inflačních cílů a nástrojů k jejich dosažení. Kurzový režim je sice ČNB povinna stanovovat po projednání s vládou, ale nesmí tím být ohrožen její hlavní měnový cíl. O zásadách a opatřeních měnové a fiskální politiky se ČNB a vláda vzájemně informují.

Finanční nezávislost spočívá v zákazu přímého financování veřejného sektoru a jím řízených subjektů. ČNB hospodaří podle rozpočtu schváleného bankovní radou, který je členěn tak, aby byly zřejmé výdaje na pořízení majetku a výdaje na provoz. ČNB je povinna po skončení hospodářského roku zpracovat účetní uzávěrku a nechat ji ověřit externím auditorem. Z té pak vychází roční zpráva o výsledku hospodaření, která je překládána parlamentu. ČNB je rovněž povinna pravidelně zveřejňovat dekádní výkazy o své finanční pozici.

Devizová činnost:

Do devizové činnosti centrální banky se řadí především shromažďování devizových rezerv státu a operace s nimi na devizovém trhu a devizovou regulaci, tj. stanovování a prověřování základních rámcových pravidel dispozice se zahraničními měnami jak pro bankovní, tak pro nebankovní subjekty. Dále sem také patří operace s devizovými prostředky ve vztahu k dalším subjektům. (Revenda, 2001, str. 43) Devizová činnost bude podrobněji popsána v následující kapitole.

2 Devizová politika České národní banky

ČNB zabezpečuje řadu činností, které souvisejí se zapojením domácích ekonomik do mezinárodních vztahů. V mnoha případech není jediným subjektem, úzce spolupracuje a operace provádí společně s vládou, popřípadě s dalšími institucemi, jak v domácí ekonomice, tak v zahraničí.

Určité oblasti zahraničních vztahů jsou v současné době silně ovlivňovány mezinárodními institucemi, hlavně Mezinárodním měnovým fondem, skupinou Světové banky a Bankou pro mezinárodní platby. Na celosvětové nebo regionální spolupráci se však významně podílejí i centrální banky států.

Devizová politika ČNB spočívá především v regulaci toků zahraničních příjmů a výdajů při nezhoršující se nebo dokonce zlepšující se platební bilanci se zahraničním. Úzce souvisí se zahraničněobchodní a vnitřní měnovou politikou státu.

Podle Revendy (2001, str. 108) lze do činnosti ČNB v devizové politice zahrnout:

- operace s devizovými rezervami;
- zahraniční úvěry;
- devizovou regulaci;
- platební bilanci;
- operace se zlatem.

2.1 Devizové rezervy

K formálnímu vyrovnání platební bilance dochází prostřednictvím změn v devizových rezervách, včetně zlata. Devizové rezervy jsou tedy devizovým fondem zahraničních aktiv, který je používán především k financování záporného salda úplné platební bilance, to je k úhradě zahraničních plateb, a k devizovým intervencím měnového kursu domácí měny. (Revenda, 2001, str. 111)

Je nutno rozeznávat oficiální a neoficiální devizové rezervy při striktním vymezení výše devizových rezerv. Oficiální devizové rezervy se rovnají celkovým devizovým rezervám zmenšeným o neoficiální devizové rezervy, skládající se z devizových prostředků domácích bank, poboček zahraničních bank a domácích nebankovních subjektů s výjimkou státu. Výši oficiálních devizových rezerv lze najít na aktivech v bilanci centrální banky.

Devizové rezervy se skládají z likvidních aktiv ve volně směnitelných měnách, potencionálních devizových facilit a zásob měnového zlata. V širším pojetí sem lze zahrnout i zúčtovací měny.

Likvidní aktiva ve volně směnitelných měnách jsou měny s vnější směnitelností. Tato směnitelnost znamená, že devizoví cizozemci mají relativně volný přístup k domácí měně a relativně volnou dispozici s ní. Volně směnitelná měna je obchodovatelná na devizových trzích a příslušná země garantuje odkup zůstatků domácí měny, které se nacházejí v zahraničí.⁷ (Revenda, 2001, str. 112)

2.2 Devizové intervence

Devizové intervence úzce souvisí s devizovou politikou a je ČNB provádí, aby ovlivnila spotový měnový kurz domácí měny vůči ostatním měnám na měnovém trhu. ČNB zasahuje nákupem nebo prodejem cizích měn za měnu domácí. Pokud se česká koruna jeví jako příliš silná, nakupuje ČNB eura dolary od obchodních bank za českou korunu. Jeví-li se naopak jako slabá, prodává ČNB eura a dolary obchodním bankám za českou korunu.⁸

2.3 Operace se zlatem

Zlato se staletí považovalo za součást národních měnových systémů a bývalo oporou téměř všech centrálních bank. Vzácný kov výjimečných chemických vlastností se nabízel jako měnová jednotka, tedy měřítko všech ostatních hodnot, avšak se zánikem tzv. zlatých standardů úloha zlata jako měnové jednotky skončila. Současné měnové režimy jsou režimy s neplnohodnotnými penězi, kde zlato nemá žádnou úlohu. Centrální banky zlato považují, a považovat ani nepřestanou, za pojistku v nestálých dobách, o kterou se opíraly všechny světové měny.

Použití zlata k úhradě zahraničních závazků je poměrně složité, a to hlavně z důvodu kolísání jeho ceny. Problém zlata v devizových rezervách je spojen také s tím, že jeho masivnější používání k úhradě zahraničních závazků centrální bankou by v případě jeho nepřijetí protistranou znamenalo nutnost prodeje na trzích se zlatem. Pokud by se tak stalo

⁷ Česká koruna je volně směnitelná od 1. října 1995.

⁸ Blíže Jílek (2003, str. 461)

v situaci poklesu tržních cen zlata, úhrady zahraničních závazků by se centrální bance prodražovaly. V opačném případě by problém centrálním bankám nevznikl.⁹

2.4 Zahraniční úvěry

V souvislosti se zahraničními úvěry mohou centrální banky vystupovat jak na straně dlužníků, tak na straně věřitelů.

Přijetí úvěru v cizí měně zvýší devizové rezervy na straně aktiv a vklady zahraničního subjektu na straně pasiv bilance centrální banky. Při poskytnutí úvěru v zahraniční měně se musí rozlišovat jeho příjemce. Je-li to domácí bankovní či nebankovní subjekt, je úvěr připsán na jeho účet u centrální banky a při čerpání je odepisován z devizových rezerv. Poskytuje-li se úvěr v cizí měně zahraničnímu subjektu, dojde nejen ke zvýšení položky zahraniční úvěry na aktivech, ale nastane ještě zvýšení vkladů zahraničního subjektu na straně pasiv a poklesnutí devizových rezerv na aktivech. Úvěr je nejprve připsán na běžný účet zahraničního subjektu, který dříve či později tyto prostředky použije, a centrální banka prostředky odepíše na aktivech z devizových rezerv.

Při poskytování a přijímání zahraničních úvěrů centrální bankou je protistranou opět zahraniční centrální banka, popřípadě vláda nebo některá z mezinárodních měnových a finančních institucí. (Revenda, 2001, str. 116)

2.5 Devizová regulace

Česká národní banka se také podílí na devizové regulaci, tedy na stanovování a prověřování základních rámcových pravidel dispozice se zahraničními měnami pro bankovní i nebankovní subjekty. To se týká pohybu zahraničního kapitálu směnitelnosti národní měny a také systému měnového kurzu domácí měny.

Pohyb zahraničního kapitálu je liberalizován, což směřuje ke zdokonalování alokace kapitálu, k tlakům na snižování úrokových měr a následnému ulehčení situace dlužníků, k zvýšení finanční disciplíny jednotlivých zemí, k dalšímu rozvoji finančních derivátů apod.

Směnitelnost neboli konvertibilita měny vyjadřuje ekonomickou sílu země. Pro její zavedení musí být splněny určité předpoklady, jako jsou jistý stupeň liberalizace kapitálu, dostatečná úroveň konkurenceschopnosti ekonomiky a pružnosti reakce na změnu podmínek

⁹ Blíže Jílek (2004, str. 625)

v zahraničí, přiměřená výše devizových rezerv ve vhodné kvalitativní struktuře, nízká úroveň zahraničního zadlužení atd. Za nejvyšší stupeň směnitelnosti se považuje vnější směnitelnost, která má však své výhody i nevýhody. Jejimi klady jsou možnost vyrovnávat schodek platební bilance v domácí měně, internacionalizace domácího devizového trhu, stimulace efektivního chování subjektů a zvýšení důvěryhodnosti ekonomiky. Za zápory lze považovat případnou spekulaci proti domácí měně a z toho vyplývající vyšší volatilitu pohybu, tvrdší zahraniční konkurenci s možnými negativními dopady na domácí subjekty, větší vazbu na zahraniční vývoj a větší nejistotu.

V pravomoci vlády či centrální banky je stanovení systému měnového kurzu domácí měny. Měnový kurz je cenou zahraniční měny vyjádřený v měně domácí. Tato cena je vždy výsledkem střetu poptávky a nabídky na domácím devizovém trhu.¹⁰

2.6 Platební bilance

Veškeré vnější vztahy, které nabývají podoby peněžních, finančních nebo zbožových toků mezi domácí ekonomikou a vnějším světem, procházejí platební bilancí. Jako ekonomická veličina ovlivňuje platební bilance ostatní klíčové makroekonomické veličiny, jako jsou hrubý domácí produkt, zaměstnanost, úroveň cen zboží a služeb, úroková míra a devizový kurz. Současně je platební bilance také zpětně těmito makroekonomickými veličinami ovlivňována. (Durčáková, Mandel, 2007, str. 15)

Platební bilanci lze chápat jako systematický účetní výkaz, který souhrnně zachycuje veškeré ekonomické transakce mezi rezidenty domácí země a rezidenty ostatních zemí (tedy mezi devizovými tuzemci a cizozemci), které se uskutečnily za určité období, zpravidla jednoho roku. (Durčáková, Mandel, 2007, str. 15)

Základní struktura platební bilance vycházející z doporučení příručky Mezinárodního měnového fondu pro sestavování a vykazování platební bilance zahrnuje běžný účet platební bilance, kapitálový účet platební bilance a finanční účet platební bilance, jehož součástí jsou cizoměnové rezervy. (Jílek, 2004, str. 620)

Běžný účet platební bilance zachycuje toky zboží (vývoz a dovoz) a služeb (příjmy a výdaje z dopravních služeb, cestovního ruchu a ostatních obchodních a neobchodních služeb), výnosy z kapitálu, investic a práce (úroky, dividendy, reinvestované zisky, pracovní příjmy) i

¹⁰ Blíže Revenda (2001, str.118)

kompenzující položky k reálným a finančním zdrojům poskytnutým či získaným bez protihodnoty (běžné jednostranné převody).

Kapitálový účet platební bilance tvoří převody kapitálového charakteru související s migrací obyvatelstva, s promíjením dluhů, s vlastnickými právy k fixním aktivům (např. fixní granty) a s převody nevyrobených, nefinančních hmotných aktiv (např. půda – pozemky pro zastupitelské úřady) a nehmotných práv (patenty, licence, autorská práva).

Finanční účet platební bilance zahrnuje transakce spojené se vznikem zánikem a změnou vlastnictví finančních aktiv a závazků vlády, bankovní a podnikové sféry a ostatních subjektů ve vztahu k zahraničí. (Jílek, 2004, str. 623)

Platební bilance může být tvořena ve dvou odlišných strukturách, a to v horizontální struktuře platební bilance nebo ve vertikální struktuře platební bilance.

Horizontální struktura platební bilance

Platební bilance má následující horizontální strukturu:

1) Běžný účet

Běžný účet tvoří:

- obchodní bilance – zahrnuje vývozy a dovozy zboží ze země a do země;
- bilance služeb – zahrnuje vývoz a dovoz služeb (např. doprava, cestovní ruch) ze země a do země;
- bilance výnosů – zachycuje důchody z výrobních faktorů ve vlastnictví domácí země, jež jsou zapojeny v zahraničí a důchody z výrobních faktorů ve vlastnictví zahraničních subjektů, jež jsou zapojeny v domácí ekonomice, tj. mzdy, zisky dividendy, úroky;
- běžné převody – zachycují jednostranné transfery jako příspěvky mezinárodním organizacím, dary a další.¹¹

2) Kapitálový účet

Zachycuje například transakce s obchodem s nehmotnými statky (ochranné známky, patenty), odpuštění pohledávek apod.¹²

¹¹ V případě ČR jako členské země EU jsou zde zaznamenány rovněž příjmy od EU či platby EU.

¹² V případě ČR jako členské země EU se zde objevuje rovněž příliv prostředků ze strukturálních fondů EU.

3) *Finanční účet*

Finanční účet tvoří:

- přímé investice – zachycují jednak přímé domácí investice v zahraničí, jednak zahraniční přímé investice v domácí ekonomice; jedná se o takové investice, které zakládají určitou míru kontroly a řízení podniku (v ČR definovány jako deseti a více procentní podíl investora na základním kapitálu společnosti);
- portfoliové investice – představují majetkové cenné papíry a účasti, jež nespádají do kategorie přímých investic (v ČR podíl vlastnictví do 10%), a dluhové cenné papíry;
- finanční deriváty – představují například forwardy, futures a opce;
- ostatní investice – zahrnují především poskytování a přijímání úvěrů.

4) *Saldo chyb a opomenutí, kurzové rozdíly*

Tato část zahrnuje veškeré nepřesnosti v evidenci, metodické problémy, kurzové rozdíly.

5) *Změna devizových rezerv*

Devizové rezervy obsahují zlato, zvláštní práva čerpání, devizy atd. (Neumann a kol, 2010, str. 94)

Vertikální struktura platební bilance

Každá transakce je v platební bilanci zachycena dvakrát, jednou jako kreditní položka, jednou jako debetní položka. Jedná se tedy o podvojný účetní zápis. Díváme-li se na platební bilanci z tohoto úhlu pohledu, hovoříme o vertikální struktuře platební bilance.

Kreditní položky se zachycují znaménkem plus a představují takové transakce, jejichž důsledku dochází k příjmu plateb od nerezidentů. Jde např. o vývoz zboží a služeb, příliv důchodů z výrobních faktorů dané země zapojených v zahraničí apod. Kreditní položkou je rovněž snížení devizových rezerv.

Debetní položky se zachycují znaménkem minus a představují naopak takové transakce, v jejichž důsledku jsou poskytovány platby nerezidentům. Jedná se o dovoz zboží a služeb, odliv důchodů ze zahraničních výrobních faktorů zapojených v domácí ekonomice apod. Mezi debetní položky se také řadí zvýšení devizových rezerv. (Neumann a kol., 2010, str. 96)

Tabulka č. 2.1 Schéma platební bilance

Kreditní operace: devizová nabídka	Debetní operace: devizová poptávka
Export zboží	Import zboží
Export služeb	Import služeb
Import důchodů	Export důchodů
Import transferů	Export transferů
Import dlouhodobého kapitálu	Export dlouhodobého kapitálu
Import krátkodobého kapitálu	Export krátkodobého kapitálu
Chyby a opomenutí	
Snížení devizových rezerv a zlata	Zvýšení devizových rezerv a zlata
Aktiva celkem	Pasiva celkem

Zdroj: Revenda (2001, str. 782 s.)

Platební bilance a její vývoj v ČR bude mít stěžejní úlohu v analytické části.

3 Analýza devizové politiky ČNB v letech 1993 – 2008

V této části práce bude blíže rozvedena a popsána platební bilance České republiky během let 1993 – 2008. Udané časové rozpětí přímo nabízí rozdělení do tří časových etap. Etapy mezi jednotlivými lety byly zvoleny na základě událostí, které silně ovlivnily ekonomickou situaci v České republice.

Hodnoty Platební bilance ČR budou brány ze dvou různých zdrojů, které uvádějí stejné hodnoty jednotlivých účtů platební bilance. Oba zdroje budou součástí příloh. Jedná se o přílohu A: „Platební bilance – načítaná čtvrtletí“ (zdroj: Česká národní banka) a přílohu B: „Česká republika: měnové ukazatele“ (zdroj: Český statistický úřad). Informace o ekonomickém dění, které v jednotlivých letech ovlivnilo hodnoty platební bilance, budou čerpány z výročních zpráv ČNB a ze zpráv o vývoji platební bilance.

Části 3.1, 3.2 a 3.3 jsou obohaceny o grafy znázorňující vývoj běžného účtu platební bilance, obchodní bilance a finančního účtu platební bilance v jednotlivých etapách. Tyto grafy jsou proloženy záměrně trendovou křivkou. Trendová křivka nejlépe popisuje realitu toho, co se v daných oblastech událo. Její spolehlivost je nejvyšší, když se blíží k jedné (resp. 100 %).

3.1 První etapa 1993 – 1997

Začátek první etapy je předurčen vznikem České republiky v roce 1993. Od tohoto roku se ČR vyvíjí jako nezávislý samostatný stát se svou vlastní centrální bankou a bankovním systémem. Transformace české ekonomiky z centrálně plánované na tržní nebyla jednoduchá a nesla s sebou i určité problémy. V důsledku transformačních kroků poklesla hospodářská výkonnost a dále byli také ztraceni důležití a tehdy stěžejní obchodní partneři z rozpadnutého východního bloku. V prvních letech přechodu na tržní ekonomiku měla měnová politika stabilizační úlohu. Mělo být především zabráněno tomu, aby uvolněním trhu byla způsobena nekontrolovatelná inflace. Nikdo ale netušil, jak restriktivní má být měnová politika tedy, jaké má být tempo růstu peněžní zásoby, výše úrokových sazeb a nastavení úvěrových limitů. Růst peněžní zásoby se začal zrychlovat od roku 1993, což vedlo k tomu, že byl v letech 1995 až 1996 obnoven hospodářský růst a nastala hospodářská expanze. ČNB ale náhle v roce 1996 změnila kurz měnové politiky k větší restrikci. V říjnu 1995 ČNB umožnila obchodování s českou korunou na mezinárodních měnových trzích, avšak stále setrvala u režimu fixního kurzu, kdy byla koruna držena v úzkém flukтуаčním pásmu 5 %, tím

byly vytvořeny podmínky spekulativního útoku na českou měnu, k němuž nakonec o dva roky později v roce 1997 opravdu došlo. V květnu 1997 se projevila uskutečněná chyba ČNB v měnové krizi.

Platební bilance v letech 1993 - 1997

Pro rok 1993 byl typický nárůst aktivního salda platební bilance. Postupně tedy docházelo k nárůstu devizových rezerv. Běžný účet skončil přebytkem 13,2 mld. Kč hlavně díky bilanci služeb, která byla v přebytku 29,5 mld. Kč. Právě bilance služeb a běžné převody 2,6 mld. Kč postačovaly ke krytí ztrát z bilance výnosů 3,4 mld. Kč a obchodní bilance. Obchodní bilance ukončila rok pasivním saldem ve výši 15,3 mld. Kč hlavně kvůli již výše zmíněným problémům transformace ekonomiky a rozpadu Československa na dva samostatné státy, což se projevilo i v následujících letech. Finanční účet vykazoval přebytek 88,2 mld. Kč, na němž se nejvíce podílely portfoliové investice 46,7 mld. Kč.

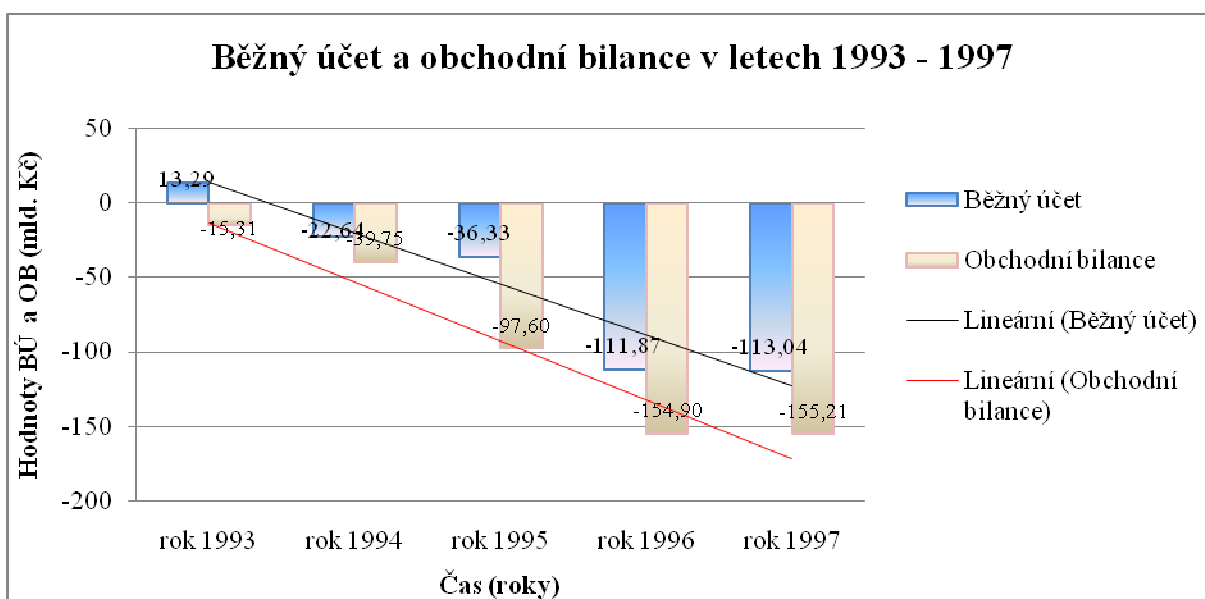
V následujícím roce běžný účet byl v deficitu 22,6 mld. Kč, na němž se nejvíce podílela deficitní obchodní bilance 39,8 mld. Kč z již výše uvedených důvodů. Avšak, bilance služeb měla 14 mld. Kč přebytek, čímž se snížil deficit běžného účtu. Deficit běžného účtu vyrovnal finanční účet se svým přebytkem 97 mld. Kč, který byl způsoben hlavně přílivem zahraničního kapitálu.

V roce 1995 se zdvojnásobily devizové rezervy ČNB. Důsledkem zrychlení růstu tuzemských investic a růstu dovozu pro výrobní a soukromou spotřebu bylo pasivum obchodní bilance. Přebytek na finančním účtu se oproti předchozímu roku téměř ztrojnásobil na 218,3 mld. Kč, protože došlo k růstu všech jeho součástí: přímé investice se zvýšily více než třikrát, portfoliové investice narostly o téměř 47 % a ostatní investice vzrostly z 50,8 mld. Kč na 115,1 mld. Kč, což znamená nárůst o 126 %. Výsledek na finančním účtu ukazuje na zvýšení atraktivnosti české ekonomiky pro zahraniční investory. Běžný účet během roku vykazoval postupné zvyšování deficitu, který dosáhl 36,3 mld. Kč. Deficitní obchodní bilanci 97,6 mld. Kč částečně vyrovnávaly přebytkové bilance služeb a převodů.

V roce 1996 nebylo dosaženo takových výsledků jako v roce 1995. Rostoucí deficit běžného účtu v průběhu roku, který provázal pokles přílivu cizího kapitálu, se promítl v záporném saldu platební bilance a poklesu devizových rezerv o 22,5 mld. Kč. Pasivní saldo obchodní bilance bylo jen částečně dorovnáno aktivním saldem bilance služeb jednostranných převodů. Běžný účet skončil v největším deficitu od založení státu 111,9 mld. Kč. Výrazný pokles kapitálových toků do naší ekonomiky se odrazil v poklesu aktivního salda finančního

účtu o 104,7 mld. Kč na 113,6 mld. Kč. Tento trend se dává do souvislosti hlavně s úbytkem krátkodobého kapitálu po rozšíření flukтуаčního pásma koruny na konci února 1996 a také s vysokým přílivem zahraničních investic v roce 1995, který ovlivnil vstup cizího investora do tehdejšího Telecomu, a.s.

Postupné snížení nerovnováhy obchodní bilance, volatilita krátkodobého kapitálu a měnové turbulence s následným oslabením kurzu koruny byly pro vývoj platební bilance v roce 1997 charakteristické. Běžný účet skončil deficitem 113 mld. Kč hlavně kvůli vlivu pasiva obchodní bilance 155,2 mld. Kč. Deficit obchodní bilance narůstal do dubna vlivem stagnace vývozu a dynamického růstu dovozu. V květnu došlo ke zvýšení dynamiky exportu a k ustálení tempa importu, což mělo za následek pomalé snižování deficitu obchodní bilance. Měnové turbulence ovlivnily kapitálový a finanční účet, přičemž v květnu investoři reagovali na makroekonomický vývoj na počátku roku a v listopadu na destabilizovanou politickou situaci. Když porovnáme přebytek finančního účtu v roce 1997 a v roce 1996, zjistíme, že byl podstatně méně přebytkový. Dosažený přebytek se rovná jen 34,3 mld. Kč, to je o 79,3 mld. Kč (o 69,7 %) méně než v roce 1996.¹³

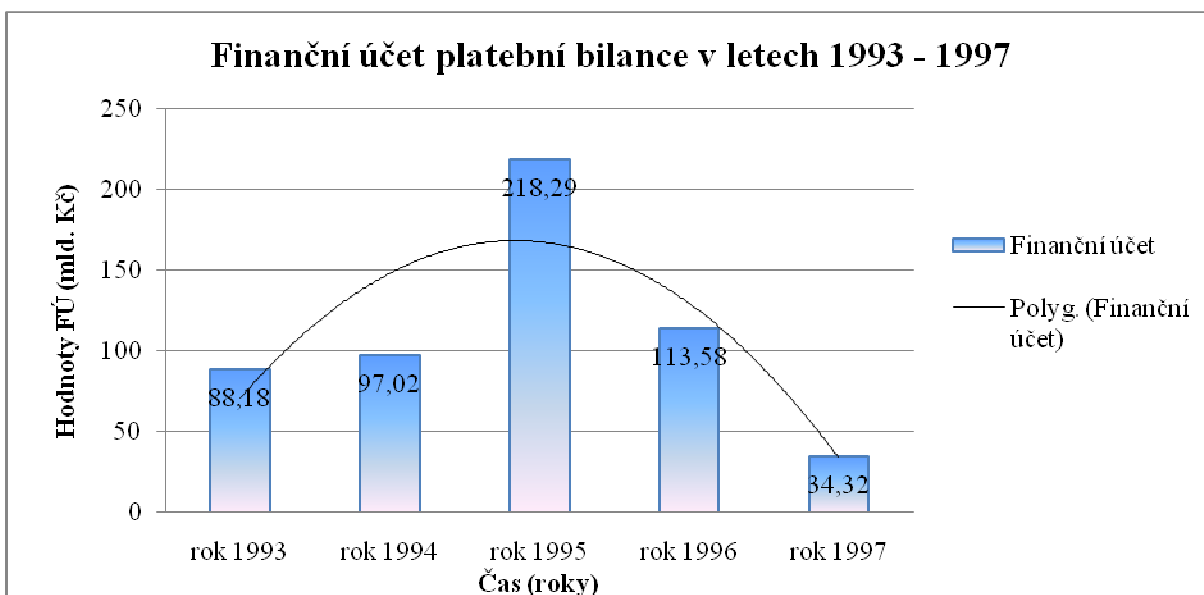

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 3.1: Běžný účet a obchodní bilance v letech 1993 – 1997 (v mld. Kč)

¹³ Blíže Výroční zprávy ČNB a Zprávy o platební bilanci 1993 – 1997

Graf č. 3.1 znázorňuje vývoj běžného účtu platební bilance a obchodní bilance v letech 1993 – 1997. Tento graf je proložen trendovými křivkami pro běžný účet ($y = -34,18x + 48,44$; $R^2 = 0,92$) a platební bilanci ($y = -39,49x + 25,92$; $R^2 = 0,94$), které nejlépe popisují skutečnost toho, co se událo. Její spolehlivost je nejvyšší, když se R^2 (= index determinace, který udává míru spolehlivosti křivky) blíží k jedné, proto je zde použita v obou případech lineární trendová křivka. Lineární trendová křivka má jak u platební bilance, tak u běžného účtu klesající tendenci. Průměrné tempo klesání¹⁴ běžného účtu v tomto časovém období je 30,82 %¹⁵, kde na tomto klesajícím trendu má největší podíl rok 1996, který zaznamenal největší deficit běžného účtu od vzniku republiky. Průměrné tempo klesání obchodní bilance, které činilo 70,43 %¹⁶, bylo silně ovlivněno růstem deficitu obchodní bilance v roce 1996 spojeného s meziroční dynamikou vývozu a podstatně vyšším růstem dovozů.

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 3.2: Finanční účet platební bilance v letech 1993 – 1997 (v mld. Kč)

¹⁴ Průměrné tempo růstu / klesání = $\left[\sqrt[pocet\ let]{\text{geometrický průměr řetězových indexů}} - 1 \right] * 100$

¹⁵ $\left[\sqrt[4]{2,929176} - 1 \right] * 100 = 30,82 \% \text{ [pokles]}$

¹⁶ $\left[\sqrt[4]{10,135} - 1 \right] * 100 = 70,43 \% \text{ [pokles]}$

Graf č. 3.2 zobrazuje vývoj finančního účtu platební bilance v letech 1993 – 1997. Graf byl názorně proložen kvadratickou trendovou křivkou ($y = -28,72x^2 + 163,2x - 63,45$; $R^2 = 0,68$), která zobrazuje průměrné tempo klesání – 21,03 %¹⁷. Průměrné tempo klesání bylo nejvíce ovlivněno poměrně velkým nárůstem hodnoty finančního účtu v roce 1995, kdy došlo k nárůstu přímých, portfoliových i ostatních investic, což ukázalo, že česká ekonomika se stala přitažlivější pro zahraniční investory

3.2 Druhá etapa 1998 – 2004

Měnová krize z roku 1997 byla zažehnána, česká koruna přešla z režimu fixního kurzu na režim volně plovoucího kurzu tzv. floating, což pomohlo odvrátit únik kapitálu a pád koruny. ČNB ale stále držela vysoké úrokové sazby, čímž udržela poměrně silnou korunu. Přechodem k floatingu ztratila měnová politika svou protiinflační kotvu. Musel být tedy zvolen jiný nástroj protiinflační strategie – inflační cílování.

Již od 1. února 1995 se ČR začala připravovat na vstup do Evropské unie (dále jen „EU“). Vstup do EU je řešením vyrovnání výkonností ČR s vyspělými tržními ekonomikami západní Evropy. Základními kritérii pro vstup ČR do EU byla Kodaňská kritéria, která požadují existenci fungujícího tržního hospodářství a schopnost ekonomiky vyrovnat se s konkurenčními tlaky a tržními procesy uvnitř EU. Kodaňská kritéria stanovila vedle ekonomických kritérií i kritérium institucionální, jež má za cíl schopnost přebírat závazky plynoucí z členství především aplikaci evropského práva do českého práva a schopnost českých úřadů toto právo prosadit v praxi, včetně přijetí cílů politické, hospodářské a měnové unie. Přípravné období vstupu do EU skončilo 1. května 2004, kdy ČR byla přijata za oficiálního člena EU a ČNB se tím stala členem Evropského systému centrálních bank (dále jen „ESCB“).

Platební bilance v letech 1998 – 2004

Přebytek finančního účtu v roce 1998 převážil schodek běžného účtu, proto platební bilance dosáhla přebytku ve výši 62,6 mld. Kč. V dosaženém výsledku běžného účtu se promítl hlavně vývoj obchodní bilance, v níž došlo k podstatnému meziročnímu snížení schodku téměř o 46 % na 84 mld. Kč, což napomohlo i ke snížení schodku běžného účtu oproti roku 1997 na 40,5 mld. Kč. Snížení deficitu obchodní bilance mělo za hlavní důvod

¹⁷ $\left[\sqrt[4]{0,389} - 1 \right] * 100 = -21,03 \% \text{ [pokles]}$

příznivý vývoj směnných relací vlivem poklesu cen surovin na světovém trhu a snížení tuzemské poptávky. Vliv bilance služeb, výnosů a běžných převodů nedoznal výrazných změn. Kapitálový účet se svým mírným přebytkem 65 mil. Kč téměř dosáhl vyrovnanosti. Celkový objem přílivu zdrojů na finančním účtu činil 94,3 mld. Kč, kde markantní podíl na tomto přebytku měly přímé investice 115,9 mld. Kč, které se oproti roku 1997 zvýšily o 75,4 mld. Kč. Toto podstatné zvýšení měl na svědomí především příliv zahraničních investic, který byl vyvolán uskutečněním několika významných investičních akcí a navyšování základního kapitálu zahraničními investory u dříve realizovaných akcí. Za jednu z nejdůležitějších investičních akcí se považuje odkoupení státního podílu v Investiční a Poštovní bance londýnskou pobočkou japonského bankovního domu Nomura. Největší investice v odvětví obchodu byly realizovány do řetězců Julius Meinl, Makro ČR, Delvita a Tesco Stores.

Celková platební bilance ČR za rok 1999 skončila přebytkem ve výši 57,1 mld. Kč vlivem aktivního salda finančního účtu 106,6 mld. Kč, které převýšilo deficit běžného účtu 50,6 mld. Kč. Obchodní bilance doznala poměrně výrazného meziročního snížení svého schodku o 18,2 mld. Kč. Meziročního zlepšení pasivního salda bylo dosaženo rychlejší dynamikou růstu vývozu před dovozem v běžných cenách. Finanční účet dosáhl svého přebytku především vlivem přílivu přímých zahraničních investic podobně jako v roce 1998. Hlavní důvody dosud nejsilnějšího přílivu zahraničních investic souvisely s posilováním základního jmění obchodních řetězců se zahraniční účastí a vstupem zahraničních investorů do distribučních sítí spojených s rozvodem elektřiny, plynu a vody a do bankovního sektoru.

Vývoj platební bilance v roce 2000 zaznamenal prohloubení deficitu obchodní bilance a běžného účtu. Běžný účet vykázal schodek 104,8 mld. Kč., což je o 54,3 mld. Kč více než v roce 1999. Hlavní důvod tohoto zvýšení deficitu spočíval ve vývoji zahraničních cen dovážených energetických surovin (zejména ropy a zemního plynu). Vývoj obchodní bilance byl ovlivňován dynamickým zvyšováním ekonomické aktivity především podniků se zahraniční účastí. Přebytek finančního účtu se meziročně zvýšil o 28 % na 148,1 mld. Kč. Pokračoval příliv zahraničního kapitálu formou akvizic a investic na zelené louce. Stejně jako v předchozích letech měly významný podíl investice do bankovníctví a do obchodních sítí. Deficit běžného účtu byl tedy kryt masivním přílivem zahraničního kapitálu hlavně ve formě přímých zahraničních investic a čerpání úvěrů podnikovou sférou. Platební bilance celkově vykázala přebytek 31,6 mld. Kč.

V roce 2001 bylo dosaženo navýšení přebytku platební bilance o 35,6 mld. Kč. Čistý příliv zahraničních zdrojů na finančním účtu opět vyrovnával schodek běžného účtu, který

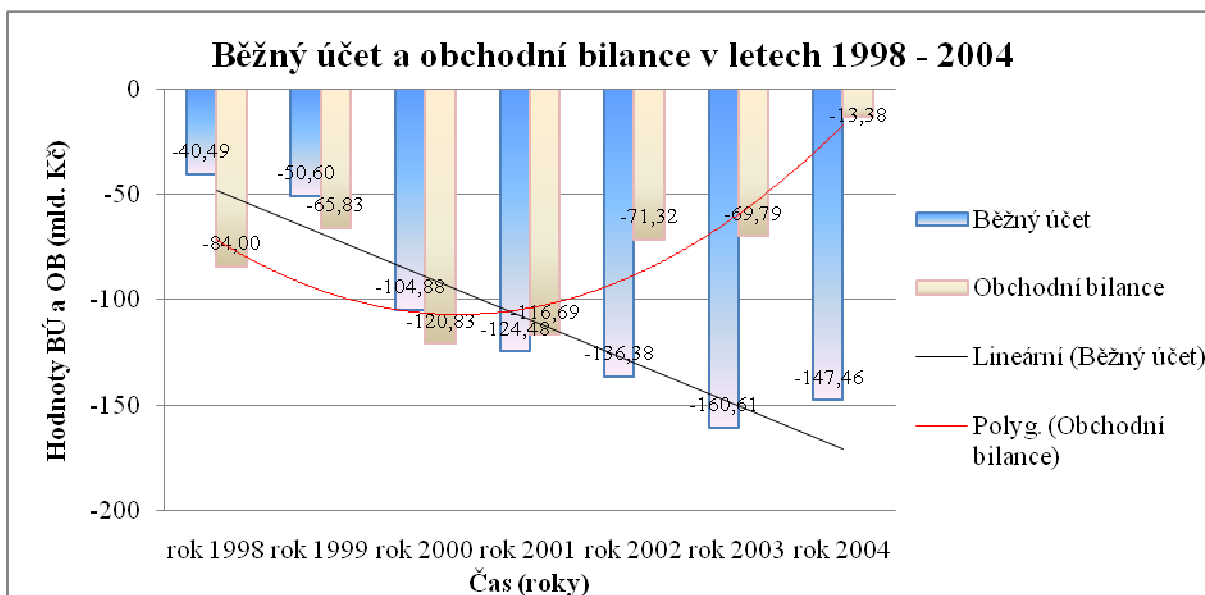
činil 124,5 mld. Kč. Obchodní bilance se vyvíjela charakteristickým snižováním deficitu v důsledku udržení vyššího tempa růstu exportu před dynamikou importu. V běžných cenách vzrostl export (o 13,2 %) i import (o 11,6 %). Na navýšení přebytku finančního účtu se opět podílely nejvíce zahraniční přímé investice. U ostatních forem kapitálových toků přetrvávala tendence k odlivu kapitálu. Investice do kmenového jmění včetně reinvestovaného zisku se zvýšily kvůli vyšším příjmům z privatizace státních majetkových účastí (příjmy Fondu národního majetku a Konsolidační agentury se na celkovém objemu přímých investic podílely zhruba 30 %). Naproti tomu došlo u podniků ke snížení přílivu kapitálu v porovnání s lety 1999 a 2000.

Rok 2002 je charakteristický vysokým aktivním saldem platební bilance ve výši 216,9 mld. Kč zapříčiněným vývojem na finančním účtu, který byl ovlivněn historicky největším přílivem zahraničních přímých investic vzhledem k účasti zahraničních investorů na privatizaci státních majetkových podílů. Příliv zahraničního kapitálu se meziročně zvýšil o více jak 100 % na 347,8 mld. Kč. Deficit běžného účtu vztahený k HDP v běžných cenách dosáhl 5,3 %. Poměrně se zvýšil schodek bilance výnosů zejména vlivem meziročního poklesu příjmů. Zlepšení obchodní bilance oproti předchozímu roku téměř o 39 % bylo dáno více poklesem dovozu než vývozu.

Běžný účet platební bilance skončil v roce 2003 schodkem ve výši 160,6 mld. Kč. Na příznivější vývoj obchodní bilance, která vykázala nepatrné snížení svého deficitu, působil růst zahraniční poptávky po české produkci a zlepšení směnných relací. Růst vývozu byl částečně založen na růstu cenové konkurenceschopnosti tuzemské produkce na zahraničních trzích (zvýšení vývozních cen o 0,9 %) při poklesu dovozních cen o 0,3 % včetně kurzových vlivů. Meziroční snížení přílivu zahraničních zdrojů na finančním účtu o více než polovinu souviselo se zpomalením přílivu zahraničních přímých investic, které zapříčinil pokles příjmů z privatizace a mimořádné transakce s akciemi Eurotelu a Českého Telecomu vlivem odchodu přímého investora z těchto podniků. Platební bilance působením těchto vlivů skončila pouze mírným přebytkem 12,9 mld. Kč, což znamená snížení o více jak 200 mld. Kč vzhledem k roku 2002.

V roce 2004 byl ukončen proces začleňování ČR do EU plnoprávným členstvím od 1. května. Na platební bilanci ČR působil pozitivně vývoj vnějšího prostředí. Zájem o české zboží vzrostl i v zemích s vyspělou tržní ekonomikou mimo EU (USA, Japonsko) a v nově industrializovaných asijských zemích. Deficit běžného účtu dosáhl 147,5 mld. Kč a meziročně klesl kvůli zlepšení obchodní bilance. Obchodní bilance vykázala nejnižší deficit (13,4 mld.

Kč) za posledních deset let. Výsledné saldo obchodní bilance bylo ovlivněno zlepšením směnných relací a přírůstkem aktiva u bilance strojů a přepravních zařízení. Avšak na schodku běžného účtu se nejvíce podílela rekordně deficitní bilance výnosů se svým schodkem 156,6 mld. Kč. Finanční účet dosáhl výše 177,3 mld. Kč. Zvýšilo se zastoupení portfoliových investic v souvislosti s uskutečněním emisí vládních a podnikových dluhopisů v zahraničí, současně se snížil význam zahraničních přímých investic.¹⁸

Zdroj: vlastní zpracování

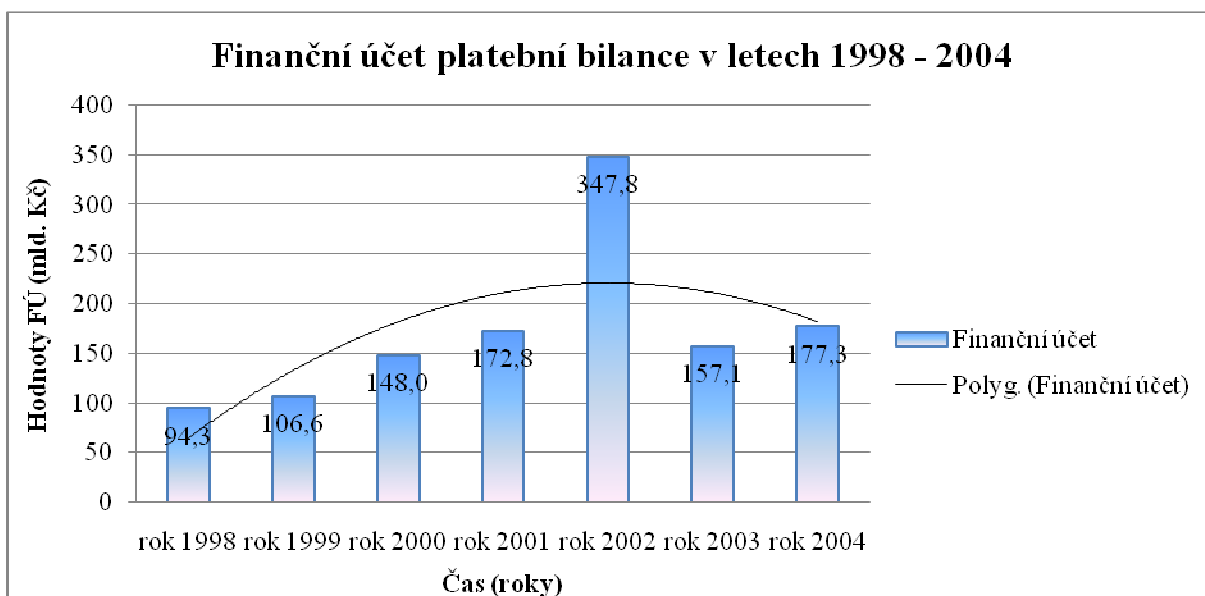
Graf č. 3.3: Běžný účet a obchodní bilance v letech 1998 – 2004 (v mld. Kč)

Graf č. 3.3 ukazuje průběh běžného účtu platební bilance a obchodní bilance v letech 1998 – 2004. Hodnoty grafu byly záměrně proloženy dvěma trendovými křivkami nejlépe popisujícími realitu daných hodnot pro běžný účet ($y = -20,44x - 27,49$; $R^2 = 0,88$) a obchodní bilanci ($y = 6,622x^2 - 43,92x - 34,14$; $R^2 = 0,77$). Běžný účet pokračuje v klesající tendenci z předchozích let, průměrné tempo klesání činilo 24,04 %¹⁹. Největší navýšení deficitu bylo zaznamenáno v roce 2000, kdy se navýšil téměř o 100 % oproti roku 1999. Toto navýšení spočívalo především ve vývoji zahraničních cen dovážených energetických surovin. Avšak obchodní bilance zaznamenala v těchto letech růst, kdy její průměrné tempo růstu bylo –

¹⁸ Blíže Zprávy o platební bilanci 1998 – 2004

¹⁹ $\left[\sqrt[3]{3,6416} - 1 \right] * 100 = 24,04 \%$ [pokles]

26,37 %²⁰ (i když vyšlo záporné číslo, z grafu je patrné, že obchodní bilance má rostoucí tendenci), což způsobuje nárůst zhruba o 26 % k dalšímu roku.

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 3.4: Finanční účet platební bilance v letech 1998 – 2004 (v mld. Kč)

Na grafu č. 3.4 je vyobrazen finanční účet v letech 1998 – 2004 proložen kvadratickou trendovou křivkou ($y = -9,771x^2 + 97,81x - 23,80$; $R^2 = 0,45$). Na finančním účtu v těchto letech bylo zaznamenáno průměrné tempo růst ve výši 11,09 %²¹, které bylo způsobeno především obrovským nárůstem v roce 2002, kdy byl největší příliv zahraničních investic souvisejících s privatizací státního majetku. Z provedené analýzy je patrné, že finanční účet měl relativně nízké výkyvy a jeho hodnoty lze považovat za stabilní.

3.3 Třetí etapa 2005 - 2008

Po vstupu ČR do EU vyšel v platnost Konvergenční program obsahující plán vývoje veřejných financí dané země. ČR se postupně začala připravovat na vstoupení do měnové unie a přijetí společné evropské měny euro. Aby mohlo v ČR být euro zavedeno, musí splnit

²⁰ $\left[\sqrt[6]{0,1593} - 1\right] * 100 = -26,37 \% \text{ [nárůst]}$

²¹ $\left[\sqrt[6]{1,8798} - 1\right] * 100 = 11,09 \% \text{ [nárůst]}$

Maastrichtská kritéria a právní konvergenci legislativy ČNB se Statutem ESCB. Maastrichtských kritérií je celkem pět: kritérium cenové stability, kritérium dlouhodobých úrokových sazeb, kritérium veřejného deficitu, kritérium hrubého veřejného dluhu a kritérium stability kurzu měny a účasti v ERM II (blíže budou rozvedeny v kapitole 4.4). ČR vede svou politiku od přijetí do EU až po současnost ke splnění těchto kritérií, avšak vstup do eurozóny je zatím v nedohlednu, a to především z neschopnosti splnit kritérium veřejného deficitu.

Platební bilance v letech 2005 – 2008

I přes mírné zpomalení hospodářského růstu v zemích EU se zvýšil odbyt české produkce na těchto trzích. Příznivější vývoj obchodní výměny byl patrný i s USA, Japonskem a nově industrializovaným asijskými zeměmi. Běžný účet zaznamenal pozitivní vývoj, jeho deficit se proti roku 2004 snížil na 39,8 mld. Kč, čehož bylo dosaženo především díky přebytku obchodní bilance, ke kterému došlo poprvé od vzniku republiky. Obchodní bilance vykázala přebytek 59,4 mld. Kč. Ceny vývozu se v roce 2005 snížily, naopak ceny dovozu mírně vzrostly. Avšak přebytková obchodní bilance pouze vyrovnávala poměrně vysoký schodek bilance výnosů i přesto, že se meziročně snížil. Na finančním účtu se meziročně snížilo čerpání zahraničních zdrojů na 154,8 mld. Kč. Příliv kapitálu ze zahraničí souvisel zejména s privatizací státních majetkových podílů formou přímých zahraničních investic. U portfoliových investic nastal odliv zdrojů do zahraničí.

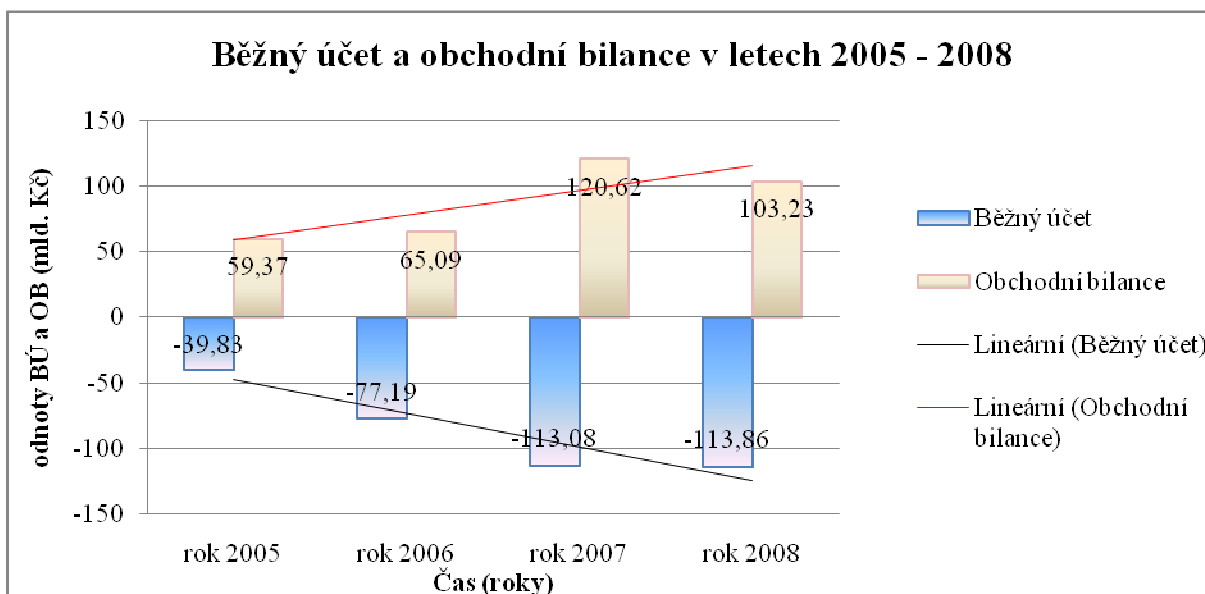
Ekonomický rozvoj i v roce 2006 stále vytvářel příznivé podmínky pro vývoz české produkce. Běžný účet meziročně zvýšil svůj deficit téměř dvakrát. Na deficitu se nejvíce podílel schodek bilance výnosů, který byl ovlivněn vyššími výdaji spojeným s výnosy z přímých zahraničních investic v ČR. Obchodní bilance proti předchozímu roku navýšila svůj přebytek na 65,1 mld. Kč. Ke zvýšení vývozu českého zboží napomohly investice proudící do země a ekonomický růst v zemích EU. Nárůst dovozu se projevil hlavně v průmyslových odvětvích a také se zvýšil přebytek obchodní bilance se strojírenskými výrobky. Aktivní saldo na finančním účtu se snížilo o 40,3 % na 92,4 mld. Kč. Největší podíl na tomto aktivním saldu stejně jako v předcházejících letech měly přímé investice navzdory tomu, že se meziročně snížily o téměř 190 mld. Kč. Nepřítomnost privatizačních příjmů byla hlavním faktorem na straně přílivu. Na straně investic se zvýšil odliv zdrojů vlivem akvizic společnosti ČEZ v zemích střední a jihovýchodní Evropy.

Pasivum běžného účtu v roce 2007 dosáhlo schodku 113,1 mld. Kč vlivem deficitu bilance výnosů, který vyrovnával meziročně navýšený přebytek obchodní bilance (120,6 mld.

Kč) a bilance služeb (49,7 mld. Kč). Přebytek obchodní bilance vycházel ze zvýšení zahraniční poptávky především v sousedních zemích EU, z rozšíření výrobních kapacit orientovaných na vývoz v důsledku přílivu přímých zahraničních investic a ze zlepšení směnných relací o 2,3 procentního bodu při růstu vývozních cen o 1,3 % a poklesu dovozních cen o 1%. Kladné saldo na finančním účtu činilo 125,8 mld. Kč, což znamená navýšení o 36 %. Největší podíl měl příliv zahraničních přímých investic hlavně ve formě navýšení podílu zahraničních společností na reinvestovaném zisku a méně už navyšování základního kapitálu dceřiných společností. Na druhou stranu se snížila poptávka českých firem po čerpání finančních úvěrů ze zahraničí a zájem zahraničních investorů o nákup akcií a dluhopisů tuzemských podniků.

Celková platební bilance v roce 2008 byla přebytková ve výši 40,1 mld. Kč. Schodek běžného účtu 113,9 mld. Kč byl vyrovnáván přebytkem finančního účtu 151,2 mld. Kč. Přebytek obchodní bilance se snížil kvůli poklesu poptávky ze zemí nejdůležitějších obchodních partnerů a zhoršení směnných relací vlivem růstu cen minerálních paliv na 103,2 mld. Kč. Toto aktivní saldo obchodní bilance vyrovnávalo opět silně deficitní bilanci výnosů. Nárůst schodku bilance výnosů souvisel se snížením příjmů z dividend a úroků z dluhopisů a ostatních finančních aktiv zejména u bankovního sektoru. Na finančním účtu dosáhl čistý příliv zahraničního kapitálu 151,2 mld. Kč, což bylo ovlivněno především čerpáním zahraničních zdrojů podnikovou sférou. Navyšování přebytku na kapitálovém účtu se již stalo trendem od vstupu do EU. Přebytek v roce 2008 dosáhl rekordních 31 mld. Kč. Tento trend nejvíce souvisí s vyššími příjmy ze strukturálních fondů EU a s obchodováním s emisními povolenkami.²²

²² Blíže Zprávy o platební bilanci 2005 – 2008

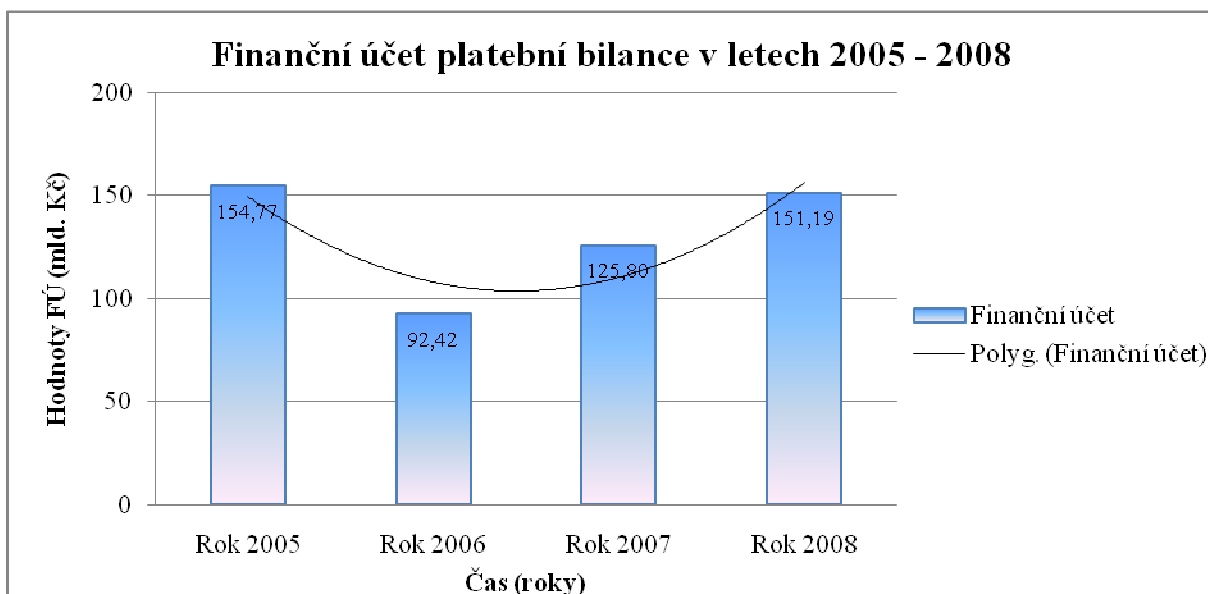
Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 3.5: Běžný účet a obchodní bilance v letech 2005 – 2008 (v mld. Kč)

Na grafu č. 3.5 je znázorněn vývoj běžného účtu platební bilance a obchodní bilance v letech 2005 – 2008. Hodnoty grafu byly názorně proloženy trendovými křivkami běžného účtu ($y = -25,79x - 21,49$; $R^2 = 0,89$) a obchodní bilance ($y = 18,71x + 40,3$; $R^2 = 0,66$) pro zobrazení reality jejich vývoje. Běžný účet setrvává v klesající tendenci, kdy průměrné tempo klesání činilo 41,93 %²³, avšak oproti roku 2004 bylo v roce 2005 zaznamenáno snížení jeho deficitu téměř o 73 %, který byl způsoben především přebytkem obchodní bilance. Obchodní bilance v posledních letech měla tendenci k růstu, a to se prokazovalo i nadále, kdy její průměrné tempo růstu činilo 20,25 %²⁴ a její hodnoty se od roku 2005 držely v přebytku.

²³ $\left[\sqrt[3]{2,859} - 1 \right] * 100 = 41,93 \% \text{ [pokles]}$

²⁴ $\left[\sqrt[3]{1,739} - 1 \right] * 100 = 20,25 \% \text{ [nárůst]}$

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 3.6: Finanční účet platební bilance v letech 2005 – 2008 (v mld. Kč)

Graf č. 3.6 zobrazuje vývoj na finančním účtu platební bilance v letech 2005 – 2008. Hodnoty finančního účtu byly proloženy kvadratickou trendovou křivkou ($y = 21,93x^2 - 107,4x + 235,0$; $R^2 = 0,78$). Průměrné tempo klesání bylo minimální a činilo $-0,77\%$ ²⁵. Klesání nejvíce ovlivnil rok 2006 se svým propadem kvůli nepřítomnosti privatizačních příjmů, avšak v roce 2007 došlo k opětovnému navýšení z důvodu přílivu zahraničních přímých investic.

3.4 Současnost až přijetí společné měny EURO

Jak již bylo zmíněno, ČR se od vstupu do EU snaží splnit podmínky pro přijetí společné měny EURO. ČNB je nedílnou součástí přípravného procesu. Přípravy na zavedení eura v ČR započaly zpracováním společného dokumentu vlády ČR a ČNB Strategie přistoupení České republiky k eurozóně, který byl schválen 13. října 2003 usnesením vlády č. 1026, a také dokument Institucionální zajištění přijetí eura v České republice schválený usnesením vlády č. 1510 dne 23. listopadu 2005.

²⁵ $\left[\sqrt[3]{0,977} - 1 \right] * 100 = -0,77\% \text{ [pokles]}$

Podmínkou pro vstup ČR EU do eurozóny je vedle slučitelnosti právních předpisů s čl. 108 a 109 Smlouvy o založení ES a Statutem ESCB také dosažení vysokého stupně udržitelné konvergence. Jejím měřítkem je splnění výše zmíněných konvergenčních kritérií.

Konvergenční kritéria jsou dvě v měnové oblasti (kritérium cenové stability a kritérium dlouhodobých úrokových sazeb), dále dvě ve fiskální oblasti (kritérium veřejného deficitu a kritérium hrubého veřejného dluhu) a nakonec kritérium týkající se stability kurzu národní měny a účasti ERM II systému.

Kritérium cenové stability znamená vykazování dlouhodobě udržitelné cenové stability a průměrné míry inflace měřenou v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením, jež nepřekračuje o více než 1,5 % míru inflace tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků. Ke konci roku 2009 toto kritérium ČR splnila vlivem výrazné dezinflace způsobené odezněním převážně jednorázových nákladových faktorů z minulého období a také vlivem ekonomické recese. Cenový vývoj v letech 2010 až 2012 by měly spotřebitelské ceny růst relativně pomalu, plnění cenové stability by tak pro ČR nemělo ani v budoucnu představovat problém, pokud nedojde k výrazným nepředvídatelným šokům.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb spočívá v tom, že v průběhu dvanácti měsíců před hodnocením průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba nesmí překročit o více než 2 % průměr úrokové sazby tří členských států s nejnižší inflací. V současnosti ČR toto kritérium také splňuje a prognóza za výnosů do splatnosti 10letých státních dluhopisů nenaznačuje problémy s budoucím plněním.

Kritérium veřejného deficitu stanovuje hranici podílu deficitu státního rozpočtu na hrubém domácím produktu (dále jen „HDP“), což v praxi znamená, že podíl deficitu státního rozpočtu na HDP nesmí být vyšší než 3%. V současnosti tuto podmínku ČR nesplňuje, jelikož deficit veřejného rozpočtu pro rok 2009 činil 6,6 % HDP. I přesto, že se vláda snaží podniknout reformní kroky²⁶ a v roce 2010 snížit deficit na 5,3 % HDP, je velmi pravděpodobné, že bez dalších opatření, se deficit opět zvýší v roce 2011 na 5,6 % HDP, resp. na 5,5 % HDP v roce 2012, což je vysoko nad stanovenou 3 % hranicí.

Kritérium hrubého veřejného dluhu uvádí, že poměr hrubého veřejného dluhu k HDP by neměl překročit 60%. Vzhledem k poměrně nízké počáteční úrovni vládního dluhu nemá ČR s plněním tohoto kritéria problémy, přestože dynamika růstu zadlužení se počínaje rokem

²⁶ Pomocí tzv. Janotova balíčku úspor (Ing. Eduard Janota – Ministr financí od 8. května 2009)

2009 zvyšuje. Pro rok 2009 je očekáván dluh ve výši okolo 36 % HDP, což je nárůst přibližně o 5 % oproti předchozím letům, kdy se pohyboval okolo 30 %. Do roku 2012 by měl podle odhadů z důvodů každoročních deficitů vládního dluhu narůst až na 45 % HDP. Nebudou-li provedeny nezbytné reformy důchodového a zdravotního systému, bude se dále zvyšovat podíl dluhu na HDP.

Kritérium kurzové stability pojednává o dodržení normálního flukтуаčního rozpětí při účasti v mechanismu ERM II po dobu alespoň dvou let, aniž by došlo k devalvaci vůči měně jiného členského státu. Zhodnocení této podmínky je možné až tehdy, kdy Česká koruna vstoupí do kurzového mechanismu ERM II a bude stanovena centrální parita koruny k euru. Pro budoucí úspěšné plnění bude potřeba správně načasovat vstup do ERM II, kterému by mělo předcházet zklidnění na světových trzích a investičních nálad vůči našemu regionu po zažehnutí globální finanční a ekonomické krize, a také správné nastavení centrální parity kurzu koruny vůči euru.²⁷

Jak je z těchto uvedených kritérií patrné, přístup ke společné evropské měně není jednoduchou a jednorázovou záležitostí. Zavedení eura spočívá v mnoha posloupných krocích, které se členské státy snaží splnit v co nejkratším časovém horizontu, i když to někdy zrovna není lehké. Původním plánem z výše uvedených dokumentů bylo přijetí eura v termínu 1. ledna 2010, avšak tento plán byl vyloučen rozhodnutím vlády ze dne 25. října 2006 o nevstoupení do systému směnných kurzů ERM II v roce 2007.

ČR tedy zatím splňuje tři z pěti stanovených podmínek, proto přijetí společné měny místo České koruny nemá stanoveno pevné datum. Avšak, jak je uvedeno v Národním plánu pro přijetí eura, až bude euro přijato, bude to jednorázový přechod, tzv. velký třesk, což znamená zavedení eura do hotovostního i bez hotovostního oběhu naráz v jeden časový okamžik.

V kapitole č. 4 – Stanovení dopadů devizové politiky na ekonomiku ČR bude provedena regresní analýza, pomocí které by se daly předpovědět budoucí hodnoty platební bilance do přijetí společné měny Evropské unie.

²⁷ Blíže Vyhodnocení plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s EUROZÓNOU, 2009

4 Stanovení dopadů devizové politiky na ekonomiku ČR

V následujících částech této kapitoly týkajících se platební bilance bude provedena regresní analýza dat jednotlivých účtů platební bilance pomocí nástrojů v MS Excel. Regresní analýza bude provedena ze zájmu o tvar křivky dané časové řady a znázornění jejího vývoje. Jedná se zde o přípravu časové řady pro strategii a plánování do budoucna, tzn. o přípravu predikce dat budoucích na základě dat minulých.

4.1 Běžný účet

V této kapitole bude provedena regresní analýza v průběhu 17 let. Pomocí programu MS Excel se znázorní časová osa, která zachycuje stav běžného účtu v období let 1993 až 2009. V rámci tohoto programu lze využít analýzu dat, jejímž výsledkem bude regresní přímka, která slouží k možnosti určování budoucího stavu běžného účtu., respektive jaký stav běžného účtu můžeme očekávat v budoucnu. Je ale důležité brát ohled na to, že regresní přímka odráží pouze stav v daném období. Musí tedy být brána s opatrností při předvídání stavu běžného účtu do budoucna. V následujících tabulkách č. 4.1 a 4.2 bude zobrazeny výsledky regresní analýzy a současné a očekávané hodnoty běžného účtu v jednotlivých letech.

Běžný účet a výsledky regresní analýzy dat:

Tabulka č. 4.1: Výsledky regresní analýzy dat běžného účtu²⁸

	<i>Koeficienty</i>	<i>Dolní 95%</i>	<i>Horní 95%</i>
Hranice (A)	4683589	-6315289	15682468
Soubor X1 (B)	-2379,59	-7876,26	3117,084

Zdroj: vlastní zpracování

²⁸ Legenda k tabulce:

Koeficienty – parametry regresní přímky;

Dolní 95% – dolní mez intervalu spolehlivosti pro parametr A, resp. parametr B;

Horní 95% – horní mez intervalu spolehlivosti pro parametr A, resp. parametr B.

Vzorec regresní přímky: $\hat{y} = A + Bx$

Regresní přímka pro běžný účet: $\hat{y} = 4\,683\,589 - 2\,379,59x$

a...parametr regresní přímky

b...parametr regresní přímky

\hat{y} ...odhad stavu běžného účtu

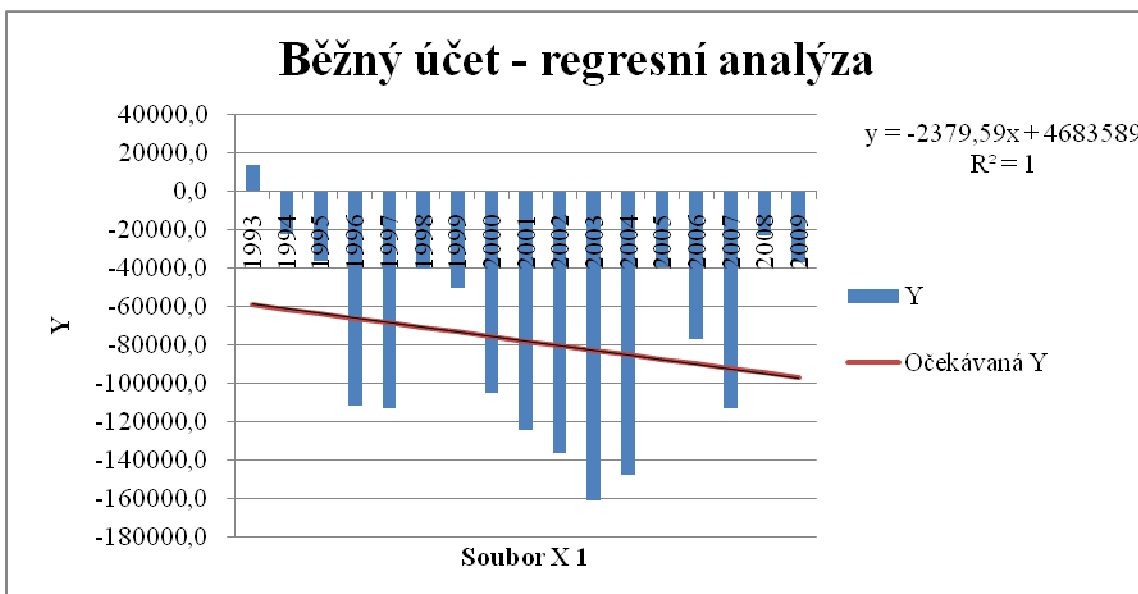
y...skutečné hodnoty stavu běžného účtu

Tabulka č. 4.2: Hodnoty běžného účtu

Rok	Skutečná hodnota (v mil. Kč)	Očekávaná hodnota (v mil. Kč)	Rezidua ²⁹
1993	13 286,70	-58 933,53	72 220,23
1994	-22 643,20	-61 313,12	38 669,92
1995	-36 331,30	-63 692,71	27 361,41
1996	-111 868,80	-66 072,30	-45 796,50
1997	-113 037,20	-68 451,89	-44 585,31
1998	-40 492,00	-70 831,48	30 339,48
1999	-50 596,40	-73 211,07	22 614,67
2000	-104 877,10	-75 590,66	-29 286,44
2001	-124 478,30	-77 970,25	-46 508,05
2002	-136 378,10	-80 349,84	-56 028,26
2003	-160 614,60	-82 729,43	-77 885,17
2004	-147 455,70	-85 109,02	-62 346,68
2005	-39 826,10	-87 488,61	47 662,51
2006	-77 193,80	-89 868,20	12 674,40
2007	-113 077,20	-92 247,79	-20 829,41
2008	-22 891,80	-94 627,38	71 735,58
2009	-37 019,30	-97 006,97	59 987,67

Zdroj: vlastní zpracování na základě přílohy A

²⁹ = skutečná hodnota – očekávaná hodnota

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 4.1: Běžný účet – regresní analýza

Z výše uvedeného grafu č. 4.1 je patrné, že regresní přímka má klesající tendenci. Průměrné tempo klesání v období let 1993 až 2009 je 76,19 %³⁰. Příčina klesající regresní přímky je především období let 2000 až 2004. Prudké navýšení deficitu v roce 2000 bylo zapříčiněno zhoršením salda obchodní bilance v důsledku vývoje zahraničních cen dovážených energetických surovin. V roce 2003 vykázal běžný účet největší deficit za celých 17 let, avšak od roku 2004 (vstupu ČR do EU) se deficit snižoval a v roce 2005 byl poměrně nízký z důvodu zvýšeného zájmu o české zboží i v zemích s vyspělou tržní ekonomikou mimo EU, který trval již od roku 2004. Z grafu lze vyčíst i pokles v letech 1996 a 1997, který byl způsoben deficitem obchodní bilance vlivem stagnace vývozu a dynamického růstu dovozu.

³⁰ $\left[\sqrt[16]{8621,834} - 1 \right] * 100 = 76,187 \% \text{ [pokles]}$

4.2 Kapitálový účet

Tato kapitola bude obsahovat znázornění časové osy, která zachycuje vývoj hodnot kapitálového účtu platební bilance v rozmezí 17 let, tedy od roku 1993 do roku 2009. Pomocí analýzy dat v programu MS Excel bude zobrazena regresní přímka, jejímž prostřednictvím je možno předvídat budoucí hodnoty kapitálového účtu platební bilance. Avšak regresní přímka odráží takový stav, který by platil za stejných podmínek daného časového období i v budoucnu, proto je nutno brát ohled na možné nenadálé události v budoucnu a zacházet s regresní přímkou opatrně.

Kapitálový účet nebyl v předchozí kapitole č. 4 graficky zobrazován z důvodu jeho nízkých hodnot v jednotlivých etapách. Nemělo by tedy smysl jeho hodnoty v krátkých časových úsecích zobrazovat, proto je zpracován v jednom dlouhém sedmnáctiletém úseku, který bude vypovídat více.

V níže uvedených tabulkách č. 4.3 a 4.4 jsou zobrazeny výsledky provedené regresní analýzy a hodnoty kapitálového účtu současné i očekávané v letech 1993 až 2008.

Kapitálový účet a výsledky regresní analýzy dat:

Tabulka č. 4.3: Výsledky regresní analýzy dat kapitálového účtu

	<i>Koeficienty</i>	<i>Dolní 95%</i>	<i>Horní 95%</i>
Hranice (A)	-3934027	-6143136	-1724918
Soubor X 1 (B)	1968,19	864,1908	3072,189

Zdroj: vlastní zpracování

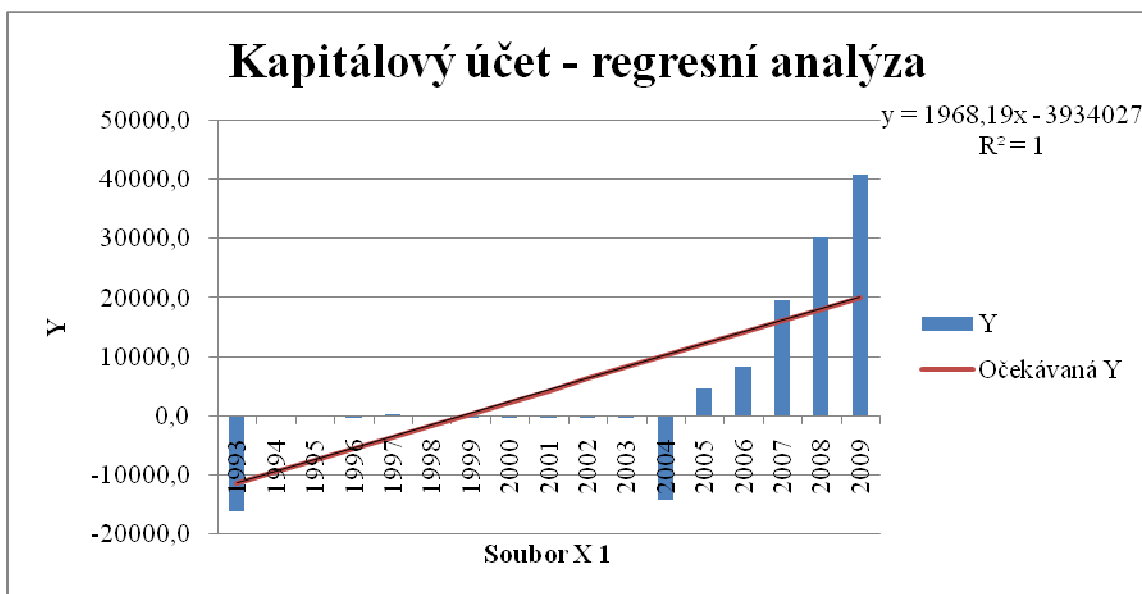
Regresní přímka pro kapitálový účet: $\hat{y} = -3\,934\,027 + 1\,968,19x$

\hat{y} ...odhad stavu kapitálového účtu

Tabulka č. 4.4: Hodnoty kapitálového účtu

Rok	Skutečná hodnota (v mil. Kč)	Očekávaná hodnota (v mil. Kč)	Rezidua
1993	-16 175,00	-11 424,48	-4 750,52
1994	0,00	-9 456,29	9 456,29
1995	179,10	-7 488,10	7 667,20
1996	15,60	-5 519,91	5 535,51
1997	315,90	-3 551,72	3 867,62
1998	65,80	-1 583,53	1 649,33
1999	-73,20	384,66	-457,86
2000	-198,20	2 352,85	-2 551,05
2001	-330,70	4 321,04	-4 651,74
2002	-119,40	6 289,23	-6 408,63
2003	-82,20	8 257,42	-8 339,62
2004	-14 186,50	10 225,61	-24 412,11
2005	4 689,30	12 193,80	-7 504,50
2006	8 454,60	14 161,99	-5 707,39
2007	19 568,80	16 130,18	3 438,62
2008	30 378,80	18 098,36	12 280,44
2009	40 954,90	20 066,55	20 888,35

Zdroj: vlastní zpracování na základě přílohy A

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 4.2: Kapitálový účet – regresní analýza

Graf kapitálového účtu č. 4.2 zobrazuje regresní přímku s rostoucí tendencí. Průměrné tempo růstu³¹ činí 51,87 %³². Jak z grafu vyplývá, růst je způsobeno hodnotami z let 2005 až 2009. Tento trend nastal od vstupu ČR do EU a nejvíce souvisí s navyšováním příjmu ze strukturálních fondů a s obchodováním s emisními povolenkami.

4.3 Finanční účet

Vývoj hodnot finančního účtu platební bilance v letech 1993 až 2009 bude znázorněn časovou osou v rámci programu MS Excel. Dále bude provedena analýza dat, která má za výsledek regresní přímku. Regresní přímka může sloužit k určování dat budoucích na základě dat minulých, tedy k určení budoucích hodnot finančního účtu na základě minulých hodnot. Tato přímka poukazuje pouze na stav v daném období. Pokud by byla provedena predikce do budoucna, je možné, že by tato predikce skutečné hodnoty běžného účtu nerespektovala, protože budoucnost ne vždy odráží přesně minulost. Následují tabulky č. 4.5 a 4.6, které uvádějí výsledky regresní analýzy finančního účtu a jeho hodnoty v daném časovém období.

Finanční účet a výsledky regresní analýzy

Tabulka č. 4.5: Výsledky regresní analýzy dat finančního účtu

	<i>Koeficienty</i>	<i>Dolní 95%</i>	<i>Horní 95%</i>
Hranice (A)	-653413	-1,6E+07	14994670
Soubor X 1 (B)	393,6444	-7426,46	8213,752

Zdroj: vlastní zpracování

Regresní přímka pro finanční účet: $\hat{y} = -653413 + 393,6444x$

\hat{y} ...odhad stavu finančního účtu

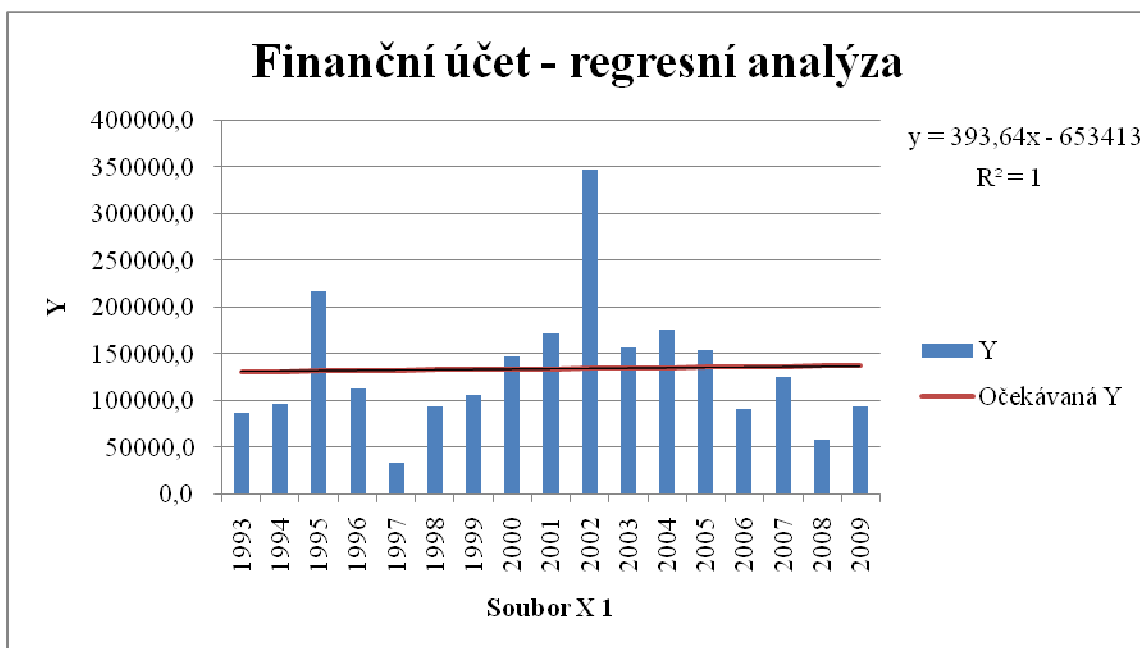
³¹ Průměrné tempo růstu bylo počítáno od roku 1996 v důsledku nulové hodnoty účtu v roce 1994

³² $\left[\sqrt[13]{228,671} - 1 \right] * 100 = 51,87 \% \text{ [nárůst]}$

Tabulka č. 4.6. Hodnoty finančního účtu

Rok	Skutečná hodnota (v mil. Kč)	Očekávaná hodnota (v mil. Kč)	Rezidua
1993	88 184,70	131 120,14	-42 935,44
1994	97 019,70	131 513,78	-34 494,08
1995	218 288,50	131 907,43	86 381,07
1996	113 582,50	132 301,07	-18 718,57
1997	34 319,10	132 694,72	-98 375,62
1998	94 324,50	133 088,36	-38 763,86
1999	106 564,40	133 482,01	-26 917,61
2000	148 046,60	133 875,65	14 170,95
2001	172 849,90	134 269,29	38 580,61
2002	347 827,40	134 662,94	213 164,46
2003	157 093,50	135 056,58	22 036,92
2004	177 312,00	135 450,23	41 861,77
2005	154 767,40	135 843,87	18 923,53
2006	92 417,90	136 237,52	-43 819,62
2007	125 803,90	136 631,16	-10 827,26
2008	59 049,70	137 024,80	-77 975,10
2009	95 126,30	137 418,45	-42 292,15

Zdroj: vlastní zpracování na základě přílohy A

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 4.3: Finanční účet – regresní analýza

Z grafu č. 4.3 je patrné, že finanční účet v daném období měl mírnou tendenci růstu. Průměrné tempo růstu činilo 0,48 %³³. Největší výkyvy byly zaznamenány v letech 1995, 1997 a 2002. Velké navýšení přebytku finančního účtu v roce 1995 bylo způsobeno atraktivnějším české ekonomiky pro zahraniční investory (zvýšily se přímé, portfoliové i ostatní investice). Naopak v roce 1997 byl zaznamenán pokles přebytku finančního účtu, který byl ovlivněn měnovými turbulencemi, přičemž v květnu investoři reagovali na makroekonomický vývoj a v listopadu na destabilizovanou politickou situaci. Účast zahraničních investorů na prodeji státních majetkových podílů způsobila největší přebytek finančního účtu v daných 17 letech. Kromě těchto zmíněných tří let se dá říci, že finanční účet se během let vyvíjel poměrně stabilně.

4.4 Shrnutí regresní analýzy

Z provedené analýzy vyplynul průběh vývoje hodnot účtů platební bilance v letech 1993 až 2009. Je zřejmé, že běžný účet měl v tomto období klesající tendenci, kdy jeho průměrné tempo klesání činilo 76,19 % především vlivem období pěti let 2000 až 2004. Kapitálový účet vykazuje stoupající tendenci. Jeho průměrné tempo 51,87 % a je způsobeno průběhem jeho hodnot od vstupu ČR do EU, kdy se zvýšily příjmy ze strukturálních fondů. Finanční účet byl v tomto časovém úseku poměrně vyrovnaný s ojedinělými výkyvy v letech 1995, 1997 a 2002, proto jeho tempo růstu činí pouze 0,48 %.

Pomocí regresní analýzy dat softwaru MS Excel a její rovnice regresní přímky, která je ověřenou statistickou metodou, by se daly vypočítat budoucí hodnoty všech třech zkoumaných účtů například až do vstupu České republiky do měnové unie (do přijetí společné měny euro). Ale jelikož není pevně stanovené datum přijetí eura a nelze předpokládat určité nenadálé výkyvy v ekonomické i politické situaci, které mohou silně ovlivnit budoucí vývoj hodnot platební bilance, nebude tato predikce počítána.

³³ $\left[\sqrt[16]{1,079} - 1 \right] * 100 = 0,476 \% \text{ [nárůst]}$

5 Závěr

V práci byl vymezen bankovní systém v České republice a blíže popsána centrální banka – Česká národní banka a její postavení v rámci České republiky v souvislosti s devizovou politikou. Devizová politika byla konkrétně zaměřena na jednu ze svých součástí platební bilanci.

Proto, aby ČNB úspěšně fungovala a zabezpečovala své funkce, je důležité její zakotvení v právním systému ČR. Děje se tak pomocí Ústavy ČR a zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Z těchto zákonů vyplývají cíle ČNB, kterých dosahuje pomocí stanovených nástrojů.

V úvodní kapitole je popsán český dvoustupňový bankovní systém, kde centrální banku představuje ČNB. Zde bylo definováno postavení ČNB v rámci české ekonomiky. Společně s historií centrální banky, která sahá až do dob Rakouska – Uherska, zde byly podrobně vysvětleny její práva a povinnosti vyplývající ze zákona o ČNB, její nástroje a funkce.

Jednou z hlavních funkcí je devizová politika, která je hlavním námětem druhé kapitoly. Cílem devizové politiky je přispívat k ekonomické rovnováze a tím k dosažení vyrovnané platební bilance státu. Kapitola charakterizuje všechny důležité úkoly devizové politiky, jako jsou činnosti v oblasti devizového kurzu, devizové intervence, operace se zlatem, správa devizových rezerv a platební bilance.

Právě platební bilance byla zvolena za hlavní bod třetí kapitoly, kde byl zanalyzován její vývoj v letech 1993 až 2008. Kapitola je rozčleněna do tří časových etap, které byly zvoleny na základě důležitých milníků v ekonomice ČR. První etapa začíná vznikem ČR a končí rokem 1997, kdy ČR prošla měnovou krizí. Druhá etapa počíná následujícím rokem 1998 a směřuje až k vstupu ČR do Evropské unie a poslední etapa zahrnuje roky 2005 až 2008. Časové etapy byly dokresleny grafickým zpracováním dat, které znázorňují hodnoty běžného účtu s obchodní bilancí a finančního účtu proložené trendovými křivkami pro znázornění jejich vývoje. Poslední část kapitoly stanovila pravidla pro možné přijetí eura v ČR a jejich plnění.

Cílem práce byla analýza devizové politiky České národní banky prováděné v letech 1993 až 2008 a analýza jejího dopadu na platební bilanci ČR.

Tato analýza byla provedena v poslední kapitole prostřednictvím regresní analýzy. Byly zanalyzovány všechny tři účty platební bilance, tzn. běžný, kapitálový i finanční účet. Pomocí grafů byl znázorněn vývoj hodnot, který byl proložen regresní přímkou. Regresní přímka znázorňuje průměrné tempo růstu či poklesu. Z analýzy vyplynulo, že běžný účet v průběhu let zaznamenal průměrné tempo klesání 76,19 %, především vlivem let 2000 až 2004, kapitálový účet v tomto období rostl s průměrným tempem růstu 51,87 %, což bylo způsobeno přijetím ČR do EU a následnými vyššími příjmy ze strukturálních fondů, a finanční účet vykázal poměrně stabilní hodnoty, i když s jistými výkyvy, kdy průměrné tempo růstu činilo 0,48 %.

Z analýzy dále vyplynula u všech třech účtů rovnice regresní přímky, pomocí které by bylo možné predikovat vývoj hodnot účtů platební bilance do budoucnosti. Regresní analýza je ověřenou statistickou metodou, která na základě dat minulých vyvozuje data budoucí, avšak odráží pouze stav v daném období, tedy stav, který by platil za stejných podmínek i v budoucnu. Ale protože nelze předpokládat nenadálé výkyvy v ekonomické i politické situaci, bylo od počítání této predikce upuštěno, avšak takto zpracována je připravena pro její případné využití k predikování hodnot účtů platební bilance do budoucna.

6 Použitá literatura

1. DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 1. Vyd. Praha : C. H. Beck, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1.
2. DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví*. 3. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, 1998. 341 s. ISBN 80-7079-585-9.
3. DURČÁKOVÁ, Jaroslava, MANDEL, Martin. *Mezinárodní finance*. 3. rozš. vyd. Praha : Management Press, 2007. 487 s. ISBN 978-80-7261-170-6.
4. JÍLEK, Josef. *Peníze a měnová politika*. 1. vyd. Praha : Grada, 2004. 744 s. ISBN 80-247-0769-1.
5. MEJSTRŮ, Michal, PEČENÁ, Magda, TEPLÝ, Petr. *Základní principy bankovníctví/Basic principles of banking*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2008. 627 s. ISBN 978-80-246-1500-4.
6. NEUMANN, Pavel; ŽAMBERSKÝ, Pavel; JIRÁNKOVÁ, Martina . *Mezinárodní ekonomie*. 1. Vyd. Praha : Grada, 2010. 160 s. ISBN 978-80-247-3276-3.
7. RAIS, Karel, DRDLA, Miloš. *Evropská integrace a bankovníctví*. 1. vyd. Praha : Computer Press, 1999. 133 s. ISBN 80-7226-211-4.
8. REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 2. rozš. vyd. Praha : Management Press, 2001. 782 s. ISBN 80-7261-051-1.
9. REVENDA, Zbyněk, et al. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 4. vyd. Praha : Management Press, 2005. 627 s. ISBN 80-7261-132-1.
10. Zákon č.6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů ČR*, 1993
11. *Česká národní banka* [online]. 2003 - 2010 [cit. 2010-04-1]. ČNB. Dostupné z WWW: <<http://www.cnb.cz/cs/index.html>>.
12. *Česká národní banka* [online]. 2003-2009 [cit. 2009-11-19]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_dohled/postaveni_bd/bank_regulace_dohled/>.
13. *Český statistický úřad* [online]. 2010 [cit. 2010-04-1]. ČSÚ. Dostupné z WWW: <<http://czso.cz/>>.
14. *Business center.cz* [online]. 2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <<http://business.center.cz/>>.
15. Česká národní banka, Praha: Výroční zpráva ČNB 1995
16. Česká národní banka, Praha: Výroční zpráva ČNB 1996

17. Česká národní banka, Praha: Výroční zpráva ČNB 2008
18. Česká národní banka, Praha: Zpráva o vývoji platební bilance 1997
19. Česká národní banka, Praha: Zpráva o vývoji platební bilance 1998
20. Česká národní banka, Praha: Zpráva o vývoji platební bilance 1999
21. Česká národní banka, Praha: Zpráva o vývoji platební bilance 2000
22. Česká národní banka, Praha: Zpráva o vývoji platební bilance 2001
23. Česká národní banka, Praha: Zpráva o vývoji platební bilance 2002
24. Česká národní banka, Praha: Zpráva o vývoji platební bilance 2003
25. Česká národní banka, Praha: Zpráva o vývoji platební bilance 2004
26. Česká národní banka, Praha: Zpráva o vývoji platební bilance 2005
27. Česká národní banka, Praha: Zpráva o vývoji platební bilance 2006
28. Česká národní banka, Praha: Zpráva o vývoji platební bilance 2007
29. Česká národní banka, Praha: Zpráva o vývoji platební bilance 2008
30. Česká národní banka a Ministerstvo financí ČR, Praha:
Vyhodnocení plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické
sladění ČR s EUROZÓNOU, 2009
31. Ministerstvo financí ČR, Praha: Národní plán zavedení eura v ČR, 2007

Přílohy

Příloha A: Načítaná čtvrtletí platební bilance

Příloha B: Česká republika: měnové ukazatele

Příloha A: Načítaná čtvrtletí platební bilance

v mil. Kč	1993			
	I. Q	I.-II. Q	I.-III. Q	I.-IV. Q
A. Běžný účet	11 111,7	22 186,3	25 320,7	13 286,7
Obchodní bilance	9 383,4	7 420,9	391,3	-15 313,0
vývoz	99 549,0	205 943,6	302 868,6	414 833,0
dovoz	90 165,6	198 522,7	302 477,3	430 146,0
Bilance služeb	985,8	14 358,2	25 170,0	29 465,2
příjmy	25 282,2	62 424,5	103 443,2	137 691,2
doprava	8 089,3	16 665,8	27 413,0	36 186,6
cestovní ruch	6 782,0	20 265,7	34 652,9	45 437,4
ostatní služby	10 410,9	25 493,0	41 377,3	56 067,2
výdaje	24 296,4	48 066,3	78 273,2	108 226,0
doprava	4 192,7	9 145,3	16 108,5	21 402,1
cestovní ruch	3 788,7	6 660,3	10 654,2	15 368,3
ostatní služby	16 315,0	32 260,7	51 510,5	71 455,6
Bilance výnosů	-56,5	-713,4	-1 736,0	-3 424,7
výnosy	3 642,4	8 162,4	11 882,2	15 952,0
náklady	3 698,9	8 875,8	13 618,2	19 376,7
Běžné převody	799,0	1 120,6	1 495,4	2 559,2
příjmy	1 964,6	4 582,0	5 345,9	7 024,5
výdaje	1 165,6	3 461,4	3 850,5	4 465,3
B. Kapitálový účet	0,0	-16 175,0	-16 175,0	-16 175,0
příjmy	5 976,0	5 976,0	5 976,0	5 976,0
výdaje	22 151,0	22 151,0	22 151,0	22 151,0
<i>Celkem A a B</i>	<i>11 111,7</i>	<i>6 011,3</i>	<i>9 145,7</i>	<i>-2 888,3</i>
C. Finanční účet	13 534,7	59 142,6	65 801,6	88 184,7
Přímé investice	8 420,9	11 037,3	12 774,2	16 421,8
v zahraničí	-431,1	-930,6	-2 473,9	-2 628,6
základní kapitál a reinvestovaný zisk	-431,1	-930,6	-2 473,9	-2 628,6
ostatní kapitál				
zahraniční v tuzemsku	8 852,0	11 967,9	15 248,1	19 050,4
základní kapitál a reinvestovaný zisk	8 852,0	11 967,9	15 248,1	19 050,4
ostatní kapitál				
Portfoliové investice	-71,8	27 133,5	36 882,2	46 658,5
aktiva	-78,6	-6 021,6	-6 114,5	-6 686,9
majetkové cenné papíry a účasti	-78,6	-6 021,6	-6 114,5	-6 686,9
dluhové cenné papíry				
pasíva	6,8	33 155,1	42 996,7	53 345,4
majetkové cenné papíry a účasti	3,8	22 306,6	22 350,8	32 569,8
dluhové cenné papíry	3,0	10 848,5	20 645,9	20 775,6
Finanční deriváty	0,0	0,0	0,0	0,0
aktiva				
pasíva				
Ostatní investice	5 185,6	20 971,8	16 145,2	25 104,4
aktiva	-39 272,2	-35 365,1	-65 549,2	-83 911,4
dlouhodobá	2 369,8	3 703,0	6 492,8	13 340,8
ČNB				
obchodní banky	-1 009,2	-995,7	-1 432,7	-1 431,5
vláda	1 571,0	3 328,7	6 147,5	8 323,3
ostatní sektory	1 808,0	1 370,0	1 778,0	6 449,0
krátkodobá	-41 642,0	-39 068,1	-72 042,0	-97 252,2
obchodní banky	-26 074,3	3 303,2	-174,2	2 163,0
vláda	-16 560,7	-42 743,3	-69 223,8	-97 397,2
ostatní sektory	993,0	372,0	-2 644,0	-2 018,0
pasíva	44 457,8	56 336,9	81 694,4	109 015,8
dlouhodobá	-841,5	5 216,9	7 146,9	10 131,9
ČNB	1 290,5	1 284,3	1 293,2	1 297,3
obchodní banky	-733,7	-2 834,0	-2 598,0	-2 116,6
vláda	-513,3	1 604,6	-895,0	-3 421,5
ostatní sektory	-885,0	5 162,0	9 346,7	14 372,7
krátkodobá	45 299,3	51 120,0	74 547,5	98 883,9
ČNB	4 541,4	4 519,5	1 900,5	1 670,5
obchodní banky	27 370,7	2 924,1	4 250,8	2 481,8
vláda	16 775,2	42 755,4	68 576,2	91 895,5
ostatní sektory	-3 388,0	921,0	-180,0	2 836,1
<i>Celkem A, B a C</i>	<i>24 646,4</i>	<i>65 153,9</i>	<i>74 947,3</i>	<i>85 296,4</i>
D. Saldo chyb a opomenutí, kurzové rozdíly	-12 402,6	-22 992,3	-5 084,2	3 019,8
<i>Celkem A, B, C a D</i>	<i>12 243,8</i>	<i>42 161,6</i>	<i>69 863,1</i>	<i>88 316,2</i>
E. Změna devizových rezerv (-nárůst)	-12 243,8	-42 161,6	-69 863,1	-88 316,2

zdroj: ČNB

1994				1995			
I. Q	I-II. Q	I-III. Q	I-IV. Q	I. Q	I-II. Q	I-III. Q	I-IV. Q
5 847,3	3 834,6	-8 341,5	-22 643,2	-5 493,8	-14 569,3	-16 944,0	-36 331,3
535,5	-8 575,9	-24 150,7	-39 750,9	-17 975,9	-43 603,0	-63 762,8	-97 598,6
103 961,3	220 585,1	329 710,7	458 436,6	130 391,8	274 338,5	412 595,5	569 549,1
103 425,8	229 161,0	353 861,4	498 187,5	148 367,7	317 941,5	476 358,3	667 147,7
4 542,0	10 729,0	12 987,9	14 052,8	9 865,0	21 502,2	36 657,9	48 881,2
30 190,7	72 343,9	113 865,4	148 404,0	37 116,5	83 220,6	133 530,0	178 270,4
8 415,3	17 465,6	27 220,1	35 757,9	8 068,5	18 998,2	27 233,0	38 757,4
10 972,2	30 671,9	49 634,1	64 170,3	13 831,0	32 880,4	56 646,3	76 301,3
10 803,2	24 206,4	37 011,2	48 475,8	15 217,0	31 342,0	49 650,7	63 211,7
25 648,7	61 614,9	100 877,5	134 351,2	27 251,5	61 718,4	96 872,1	129 389,2
5 420,9	11 545,1	18 695,7	24 542,4	4 826,4	11 111,0	16 029,7	21 208,9
7 648,0	19 115,5	35 622,8	45 605,6	7 666,8	17 856,0	31 230,3	43 330,3
12 579,8	30 954,3	46 559,0	64 203,2	14 758,3	32 751,4	49 612,1	64 850,0
-41,3	53,3	561,2	-580,8	-1 940,4	-1 190,2	-1 886,6	-2 804,0
5 202,7	11 016,7	16 965,4	22 713,2	6 065,3	15 284,0	22 547,0	31 696,1
5 244,0	10 963,4	16 404,2	23 294,0	8 005,7	16 474,2	24 433,6	34 500,1
811,1	1 628,2	2 260,1	3 635,7	4 557,5	8 721,7	12 047,5	15 190,1
1 430,8	3 648,8	6 451,3	8 523,3	4 991,3	9 743,6	13 954,3	17 631,6
619,7	2 020,6	4 191,2	4 887,6	433,8	1 021,9	1 906,8	2 441,5
0,0	0,0	0,0	0,0	37,3	138,0	145,6	179,1
				51,6	168,5	185,3	307,8
				14,3	30,5	39,7	128,7
5 847,3	3 834,6	-8 341,5	-22 643,2	-5 456,5	-14 431,3	-16 798,4	-36 152,2
19 198,1	36 543,3	59 961,2	97 019,7	43 028,4	78 031,5	154 859,0	218 288,5
-437,0	6 091,5	10 825,8	21 551,1	2 991,6	10 307,8	52 212,0	67 021,2
-2 846,9	-2 911,1	-3 230,6	-3 443,3	-254,5	-487,0	-613,7	-971,6
-2 846,9	-2 911,1	-3 230,6	-3 443,3	-254,5	-487,0	-613,7	-971,6
2 409,9	9 002,6	14 056,4	24 994,4	3 246,1	10 794,8	52 825,7	67 992,8
2 409,9	9 002,6	14 056,4	24 994,4	3 246,1	10 794,8	52 825,7	67 992,8
7 227,3	16 911,3	23 162,8	24 595,9	811,5	9 800,5	18 318,5	36 144,4
-158,5	-283,7	-903,0	-1 327,1	-1 600,2	-7 432,8	-8 560,5	-8 565,6
-158,5	-283,7	-903,0	-1 327,1	-1 600,2	-7 432,8	-8 560,5	-8 565,6
7 385,8	17 195,0	24 065,8	25 923,0	2 411,7	17 233,3	26 879,0	44 710,0
6 341,5	7 163,0	12 153,0	14 369,8	4 181,3	8 270,5	20 379,2	32 761,7
1 044,3	10 032,0	11 912,8	11 553,2	-1 769,6	8 962,8	6 499,8	11 948,3
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12 407,8	13 540,5	25 972,6	50 872,7	39 225,3	57 923,2	84 328,5	115 122,9
-8 186,2	-29 678,9	-39 259,7	-69 582,4	-14 660,0	-35 234,2	-57 974,2	-66 050,8
2 897,4	5 729,6	9 715,5	12 046,4	912,7	1 830,3	2 350,5	1 384,4
290,3	38,5	331,5	-31,7	-288,6	-511,7	-1 244,4	-3 353,6
1 608,7	3 726,9	6 424,2	8 175,1	850,6	1 640,5	2 542,7	3 335,0
998,4	1 964,2	2 959,8	3 903,0	350,7	701,5	1 052,2	1 403,0
-11 083,6	-35 408,5	-48 975,2	-81 628,8	-15 572,7	-37 064,5	-60 324,7	-67 435,2
6 476,4	1 208,5	3 400,4	-4 289,4	4 681,6	4 320,9	3 798,7	-2 446,2
-19 808,2	-35 868,2	-53 484,3	-76 040,4	-19 407,7	-37 084,2	-60 179,4	-60 179,4
2 248,2	-748,8	1 108,7	-1 299,0	-846,6	-4 301,2	-3 944,0	-4 809,6
20 594,0	43 219,4	65 232,3	120 455,1	53 885,3	93 157,4	142 302,7	181 173,7
4 455,9	2 687,8	-567,7	19 865,1	13 067,5	26 219,1	53 266,0	87 965,8
-5 860,6	-18 189,1	-32 042,2	-31 712,7	479,1	470,8	999,1	997,8
380,0	2 866,7	4 670,1	11 189,6	6 529,4	6 707,9	29 069,1	60 359,6
47,9	-1 233,7	-4 167,0	-5 249,5	-105,8	-473,9	-4 448,3	-12 047,3
9 888,6	19 243,9	30 971,4	45 637,7	6 164,8	19 514,3	27 646,1	38 655,7
16 138,1	40 531,6	65 800,0	100 590,0	40 817,8	66 938,3	89 036,7	93 207,9
-1 690,2	-1 662,6	-1 637,2	-1 634,7	391,9	565,2	47,7	77,1
2 102,8	5 138,8	7 573,9	14 016,0	14 707,2	22 556,7	21 378,5	27 636,1
23 189,3	44 679,9	66 197,4	86 555,8	22 582,2	38 684,6	60 476,2	56 262,2
-7 463,8	-7 624,5	-6 334,1	1 652,9	3 136,5	5 131,8	7 134,3	9 232,5
25 045,4	40 377,9	51 619,7	74 376,5	37 571,9	63 600,2	138 060,6	182 136,3
-4 284,8	-1 960,1	-6 698,5	-6 121,9	2 115,9	2 659,6	1 723,0	15 779,4
20 760,6	38 417,8	44 921,2	68 254,6	39 687,8	66 259,8	139 783,6	197 915,7
-20 760,6	-38 417,8	-44 921,2	-68 254,6	-39 687,8	-66 259,8	-139 783,6	-197 915,7

zdroj: ČNB

1996				1997			
I. Q	I-II. Q	I-III. Q	I-IV. Q	I. Q	I-II. Q	I-III. Q	I-IV. Q
-17 350,6	-41 590,2	-74 844,9	-111 868,8	-32 575,8	-65 846,5	-89 073,3	-113 037,2
-27 965,1	-68 434,7	-107 002,8	-154 896,8	-40 379,0	-81 835,4	-113 767,2	-155 206,9
145 488,2	293 245,0	439 387,3	595 761,6	147 962,0	321 642,0	503 851,0	709 261,0
173 453,3	361 679,7	546 390,1	750 658,4	188 341,0	403 477,4	617 618,2	864 467,9
9 743,5	29 044,1	38 597,5	52 198,9	8 846,7	21 698,3	34 281,3	55 935,0
41 893,1	100 968,0	161 110,6	222 030,4	44 627,7	99 607,5	161 478,8	227 193,6
8 248,0	17 205,9	25 643,3	36 209,6	8 901,9	21 065,9	30 536,9	41 661,6
20 355,0	48 230,0	82 635,0	110 620,0	20 800,0	48 600,0	84 500,0	115 700,0
13 290,1	35 532,1	52 832,3	75 200,8	14 925,8	29 941,6	46 441,9	69 832,0
32 149,6	71 923,9	122 513,1	169 831,5	35 781,0	77 909,2	127 197,5	171 258,6
4 189,3	8 590,2	13 574,2	18 983,3	4 746,4	8 999,2	14 968,5	19 973,6
12 800,0	29 720,0	57 530,0	80 170,0	12 700,0	30 200,0	56 600,0	75 500,0
15 160,3	33 613,7	51 408,9	70 678,2	18 334,6	38 710,0	55 629,0	75 785,0
-2 197,4	-8 284,1	-14 404,8	-19 611,0	-5 336,5	-11 942,9	-18 929,8	-25 102,4
8 540,3	16 365,1	23 492,4	31 765,9	8 520,9	20 784,4	32 593,3	44 696,0
10 737,7	24 649,2	37 897,2	51 376,9	13 857,4	32 727,3	51 523,1	69 798,4
3 068,4	6 084,5	7 965,2	10 440,1	4 293,0	6 233,5	9 342,4	11 337,1
3 780,5	8 262,2	11 520,9	16 752,7	6 436,4	13 062,2	20 532,1	27 402,5
712,1	2 177,7	3 555,7	6 312,6	2 143,4	6 828,7	11 189,7	16 065,4
-0,4	10,2	16,9	15,6	327,4	304,2	309,0	315,9
0,7	17,2	25,2	28,1	351,7	367,6	410,1	493,0
1,1	7,0	8,3	12,5	24,3	63,4	101,1	177,1
-17 351,0	-41 580,0	-74 828,0	-111 853,2	-32 248,4	-65 542,3	-88 764,3	-112 721,3
2 204,7	24 268,0	76 642,5	113 582,5	21 219,0	16 828,7	53 240,5	34 319,1
8 093,2	11 891,4	22 661,3	34 624,8	7 909,7	13 334,8	25 514,8	40 451,4
-550,0	-650,0	-3 750,0	-4 150,0	-684,7	-700,0	-750,0	-800,0
-550,0	-650,0	-3 750,0	-4 150,0	-684,7	-700,0	-750,0	-800,0
8 643,2	12 541,4	26 411,3	38 774,8	8 594,4	14 034,8	26 264,8	41 251,4
8 643,2	12 541,4	26 411,3	38 774,8	8 594,4	14 034,8	26 264,8	41 251,4
-3 496,5	7 523,9	11 228,2	19 692,5	-5 543,8	-4 300,9	18 814,6	34 438,9
0,0	0,0	-4 941,1	-1 291,1	3 350,4	3 535,0	1 506,3	-6 006,8
		-4 941,1	-1 291,1	-81,8	1 094,7	1 204,2	19,9
				3 432,2	2 440,3	302,1	-6 026,7
-3 496,5	7 523,9	16 169,3	20 983,6	-8 894,2	-7 835,9	17 308,3	40 445,7
6 678,8	11 844,0	15 066,6	16 340,9	-4 103,4	-6 977,3	4 560,5	13 783,7
-10 175,3	-4 320,1	1 102,7	4 642,7	-4 790,8	-858,6	12 747,8	26 662,0
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
-2 392,0	4 852,7	42 753,0	59 265,2	18 853,1	7 794,8	8 911,1	-40 571,2
-15 397,9	-35 465,0	-34 197,8	-64 646,8	-8 375,0	-62 854,8	-58 571,2	-142 725,1
-2 499,1	-2 202,2	-6 126,4	-10 769,8	-2 894,0	-5 418,5	-3 504,5	-11 117,6
-1 956,7	-1 802,3	-8 558,2	-14 168,2	-3 128,1	-5 895,4	-3 965,6	-11 907,4
-27,4	214,1	1 087,8	1 286,4	39,1	76,9	96,1	519,8
-515,0	-614,0	1 344,0	2 112,0	195,0	400,0	365,0	270,0
-12 898,8	-33 262,8	-28 071,4	-53 877,0	-5 481,0	-57 436,3	-55 066,7	-131 607,5
-10 814,8	-29 739,8	-24 056,4	-48 976,0	-4 886,0	-55 346,3	-47 877,7	-122 038,5
-2 084,0	-3 523,0	-4 015,0	-4 901,0	-595,0	-2 090,0	-7 189,0	-9 569,0
13 005,9	40 317,7	76 950,8	123 912,0	27 228,1	70 649,6	67 482,3	102 153,9
14 675,1	45 718,3	67 451,8	95 193,1	13 535,9	31 377,0	33 952,5	24 047,6
						-344,4	-368,0
11 542,9	26 223,8	33 171,9	46 733,5	2 819,9	14 737,1	6 537,2	-14 875,5
-1 864,7	-4 222,7	-5 369,0	-7 132,6	-1 969,0	-3 065,7	-5 632,2	-11 581,9
4 996,9	23 717,2	39 648,9	55 592,2	12 685,0	20 050,0	33 408,0	50 873,0
-1 669,2	-5 400,6	9 499,0	28 718,9	13 692,2	39 272,6	33 529,8	78 106,3
-23,4	-24,5	-52,3	-59,6	206,8	248,5	5,3	-9,9
2 927,4	-3 202,2	11 133,8	30 574,9	-5 268,1	18 653,6	12 818,0	67 383,7
			-899,6	-69,5	-69,5	-69,5	-69,5
-4 573,2	-2 173,9	-1 582,5	-896,8	18 823,0	20 440,0	20 776,0	10 802,0
-15 146,3	-17 312,0	1 814,5	1 729,3	-11 029,4	-48 713,6	-35 523,8	-78 402,2
1 870,2	-2 767,4	-23 486,8	-24 204,4	9 917,9	13 971,9	17 683,9	22 362,2
-13 276,1	-20 079,4	-21 672,3	-22 475,1	-1 111,5	-34 741,7	-17 839,9	-56 040,0
13 276,1	20 079,4	21 672,3	22 475,1	1 111,5	34 741,7	17 839,9	56 040,0

zdroj: ČNB

1998				1999			
I. Q	I-II. Q	I-III. Q	I-IV. Q	I. Q	I-II. Q	I-III. Q	I-IV. Q
-9 591,5	-9 679,9	-14 138,8	-40 492,0	-12 216,3	-18 837,9	-23 849,5	-50 596,4
-17 980,5	-35 577,1	-51 906,1	-84 002,8	-12 476,0	-19 946,0	-29 026,6	-65 830,8
212 784,0	430 873,0	633 498,0	834 227,0	200 928,0	437 848,0	661 708,0	908 756,0
230 764,5	466 450,1	685 404,1	918 229,8	213 404,0	457 794,0	690 734,6	974 586,8
12 004,5	33 979,4	50 933,0	61 935,7	7 312,3	14 180,2	28 906,2	41 501,3
54 865,0	123 859,4	189 973,7	246 703,2	52 853,9	111 270,6	180 633,1	243 851,0
11 750,6	23 326,2	34 402,8	44 829,3	11 023,3	24 233,2	40 233,8	53 520,3
25 242,0	57 687,0	94 925,0	124 902,0	22 766,0	50 909,0	83 632,0	109 142,0
17 872,4	42 846,2	60 645,9	76 971,9	19 064,6	36 128,4	56 767,3	81 188,7
42 860,5	89 880,0	139 040,7	184 767,5	45 541,6	97 090,4	151 726,9	202 349,7
7 365,1	13 663,0	18 514,4	22 794,0	5 827,1	12 625,3	19 936,9	27 071,4
11 226,0	25 726,0	47 915,0	61 121,0	9 992,0	24 373,0	41 060,0	51 760,0
24 269,4	50 491,0	72 611,3	100 852,5	29 722,5	60 092,1	90 730,0	123 518,3
-7 299,9	-16 711,2	-26 065,9	-35 078,0	-10 887,5	-23 961,7	-39 567,8	-46 673,6
13 600,5	27 624,8	40 337,8	55 024,4	14 621,4	30 101,3	46 227,4	64 298,3
20 900,4	44 336,0	66 403,7	90 120,4	25 508,9	54 063,0	85 795,2	110 971,9
3 684,4	8 629,0	12 900,2	16 653,1	3 834,9	10 889,6	15 838,7	20 406,7
9 576,6	19 558,2	27 356,0	34 558,9	9 419,1	23 495,4	35 348,6	45 394,4
5 892,2	10 929,2	14 455,8	17 905,8	5 584,2	12 605,8	19 509,9	24 987,7
-110,5	56,1	48,7	65,8	-30,4	-60,9	-57,2	-73,2
120,9	371,6	403,4	454,6	94,5	220,2	480,4	637,3
231,4	315,5	354,7	388,8	124,9	281,1	537,6	710,5
-9 702,0	-9 623,8	-14 090,1	-40 426,2	-12 246,7	-18 898,8	-23 906,7	-50 669,6
36 223,4	53 478,1	69 766,3	94 324,5	17 753,3	23 661,5	46 306,6	106 564,4
38 492,2	63 429,6	89 861,8	115 866,3	31 876,3	66 262,8	151 745,0	215 703,9
-69,1	-3 417,6	-3 703,4	-4 102,2	-773,6	-1 649,4	-2 884,4	-3 107,6
327,8	-2 644,4	-2 516,6	-2 538,8	-665,4	-1 343,6	-2 425,7	-2 585,3
-396,9	-773,2	-1 186,8	-1 563,4	-108,2	-305,8	-458,7	-522,3
38 561,3	66 847,2	93 565,2	119 968,5	32 649,9	67 912,2	154 629,4	218 811,5
21 323,1	42 389,5	64 051,6	87 762,8	26 090,7	57 035,5	134 758,7	192 615,5
17 238,2	24 457,7	29 513,6	32 205,7	6 559,2	10 876,7	19 870,7	26 196,0
1 049,9	27 195,5	8 852,6	34 508,2	1 504,3	8 454,8	9 066,5	-48 268,9
-2 397,9	9 256,5	3 660,6	-755,1	-2 908,2	-7 994,2	-19 102,2	-65 608,0
-1 013,0	2 956,0	3 645,0	3 855,7	-5 596,3	-10 869,5	-14 222,0	-48 965,2
-1 384,9	6 300,5	15,6	-4 610,8	2 688,1	2 875,3	-4 880,2	-16 642,8
3 447,8	17 939,0	5 192,0	35 263,3	4 412,5	16 449,0	28 168,7	17 339,1
8 537,1	21 731,6	16 570,6	34 846,2	-306,3	11 426,5	12 357,4	4 394,2
-5 089,3	-3 792,6	-11 378,6	417,1	4 718,8	5 022,5	15 811,3	12 944,9
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
-3 318,7	-37 147,0	-28 948,1	-56 050,0	-15 627,3	-51 056,1	-114 504,9	-60 870,6
53 570,0	-18 258,1	-28 531,2	-46 628,7	-51 691,5	-82 855,4	-118 958,3	-91 273,9
94,0	-2 956,0	-3 203,3	-24 280,2	-12 354,5	-6 151,6	-6 674,7	-23 884,0
-321,7	-4 050,9	-5 213,8	-26 952,8	-12 474,4	-6 967,9	-8 267,3	-25 858,5
0,4	218,3	301,6	630,3	110,9	586,3	666,6	977,5
415,3	876,6	1 708,9	2 042,3	9,0	230,0	926,0	997,0
53 476,0	-15 302,1	-25 327,9	-22 348,5	-39 337,0	-76 703,8	-112 283,6	-67 389,9
60 224,4	-4 606,7	-17 658,8	-21 641,6	-37 397,2	-67 742,5	-103 906,2	-63 804,7
-6 748,4	-10 695,4	-7 669,1	-706,9	-1 939,8	-8 961,3	-8 377,4	-3 585,2
-56 888,7	-18 888,9	-416,9	-9 421,3	36 064,2	31 799,3	4 453,4	30 403,3
-30 729,5	-26 175,8	-42 943,7	-39 840,7	11 877,6	6 388,6	-5,0	-1 286,1
-114,7	-114,7	-216,4	-216,4	-131,4	-561,6	-698,8	-2 083,5
-20 261,8	-5 903,6	-16 344,4	-14 399,2	1 709,2	-3 212,2	-10 196,8	-7 109,5
-5 800,8	-8 335,8	-9 852,3	-11 765,4	-446,0	-3 899,9	-4 778,0	-6 384,3
-4 552,2	-11 821,7	-16 530,6	-13 459,7	10 745,8	14 062,3	15 668,6	14 291,2
-26 159,2	7 286,9	42 526,8	30 419,4	24 186,6	25 410,7	4 458,4	31 689,4
-12,4	-24,6	-9,1	-6,0	-9,1	-0,2	0,5	84,9
-29 976,5	-5 703,2	31 666,2	24 445,9	23 058,9	19 291,8	5 562,2	36 615,6
-0,3	-0,3	-0,3	-216,5	-103,2	-103,2	-103,2	-103,2
3 830,0	13 015,0	10 870,0	6 196,0	1 240,0	6 222,3	-1 001,1	-4 907,9
26 521,4	43 854,3	55 676,2	53 898,3	5 506,6	4 762,7	22 399,9	55 894,8
3 443,5	-2 434,3	2 273,8	8 716,7	-2 071,6	3 109,8	-10 518,6	1 241,9
29 964,9	41 420,0	57 950,0	62 615,0	3 435,0	7 872,5	11 881,3	57 136,7
-29 964,9	-41 420,0	-57 950,0	-62 615,0	-3 435,0	-7 872,5	-11 881,3	-57 136,7

zdroj: ČNB

Příloha B: Česká republika: měnové ukazatele

zdroj: <http://czso.cz> tabulka: Česká republika – hlavní makroekonomické ukazatele (zkráceno)

Měnové ukazatele		1993	1994	1995	1996	1997	1998
CZK/EUR	průměr
CZK/USD	průměr	29,155	28,782	26,545	27,138	31,711	32,274
Nominální efektivní kurz	%, r/r	.	4,3	2,7	1,7	-5,4	0,5
Reálný efektivní kurz	%, r/r
M2 *	%, r/r	.	20,7	23,7	7,6	9,2	5,4
Běžný účet (BÚ) platební bilance	mld. Kč	13,3	-22,6	-36,3	-111,9	-113,0	-40,5
Finanční účet (FÚ) platební bilance	mld. Kč	88,2	97,0	218,3	113,6	34,3	94,3
Změna devizových rezerv	mld. Kč	-88,3	-68,3	-197,9	22,5	56,0	-62,6
BÚ/HDP	%	.	.	-2,5	-6,6	-6,2	-2,0
FÚ/HDP	%	.	.	14,9	6,7	1,9	4,7
Stav devizových rezerv* (DR) ČNB	mld. Kč	116,0	175,1	373,0	339,9	338,5	376,7
Stav DR* ČNB/HDP	%	.	.	25,4	20,2	18,7	18,9
Krytí dovozu zboží a služeb DR ČNB	měsíc	.	.	5,5	4,4	3,9	4,1

Měnové ukazatele		1999	2000	2001	2002	2003	2004
CZK/EUR	průměr	36,882	35,61 0	34,08 3	30,81 2	31,84 4	31,90 4
CZK/USD	průměr	34,600	38,59 0	38,03 8	32,73 6	28,22 7	25,70 1
Nominální efektivní kurz	%, r/r	-1,0	1,4	4,2	11,5	-0,3	0,6
Reálný efektivní kurz	%, r/r	-2,3	2,0	5,4	9,6	-1,9	3,3
M2 *	%, r/r	7,7	5,6	13,0	3,5	6,9	4,4
Běžný účet (BÚ) platební bilance	mld. Kč	-50,6	-104,9	-124,5	-136,4	-160,6	-147,5
Finanční účet (FÚ) platební bilance	mld. Kč	106,6	148,0	172,8	347,8	157,1	177,3
Změna devizových rezerv	mld. Kč	-57,1	-31,6	-67,2	-216,9	-12,9	-6,8
BÚ/HDP	%	-2,4	-4,8	-5,3	-5,5	-6,2	-5,2
FÚ/HDP	%	5,1	6,8	7,3	14,1	6,1	6,3
Stav devizových rezerv* (DR) ČNB	mld. Kč	461,4	496,8	524,5	714,6	691,5	636,2
Stav DR* ČNB/HDP	%	22,2	22,7	22,3	29,0	26,8	22,6
Krytí dovozu zboží a služeb DR ČNB	měsíc	4,7	4,1	3,9	5,6	5,0	3,9

- Měnové ukazatele		2005	2006	2007	2008	2009
CZK/EUR	průměr	29,784	28,343	27,762	24,942	26,445
CZK/USD	průměr	23,947	22,609	20,308	17,035	19,057
Nominální efektivní kurz	%, r/r	6,4	5,2	2,6	11,6	-4,2
Reálný efektivní kurz	%, r/r	5,0	2,5	2,8	9,6	-5,3
M2 *	%, r/r	8,0	9,9	13,2	6,6	4,0
Běžný účet (BÚ) platební bilance	mld. Kč	-39,8	-77,2	-113,1	-22,9	-37,0
Finanční účet (FÚ) platební bilance	mld. Kč	154,8	92,4	125,8	59,0	95,1
Změna devizových rezerv	mld. Kč	-92,9	-2,1	-15,7	-40,1	-60,6
BÚ/HDP	%	-1,3	-2,4	-3,2	-0,6	-1,0
FÚ/HDP	%	5,2	2,9	3,6	1,6	2,6
Stav devizových rezerv* (DR) ČNB	mld. Kč	726,7	656,6	631,0	716,0	764,3
Stav DR* ČNB/HDP	%	24,4	20,4	17,8	19,4	21,1
Krytí dovozu zboží a služeb DR ČNB	měsíc	4,2	3,4	2,9	3,2	4,0